

PO RAZSTRELITVI AMERIŠKEGA VOHUNSKEGA ZRAKOPLOVA

NEPRIČAKOVAN UVOD V VRHUNSKI SESTANEK

Vpliv na svetovno javnost - Zakaj je Hruščev dvignil toliko prahu?

V središču pozornosti svetovne javnosti je nenavadno sporočilo sovjetskega ministrskega predsednika Nikite Hruščeva, da je bilo dne 1. maja v bližini Sverdlovske, sibirskega mesta za Uralskim pogorjem, sestreljeno ameriško letalo, ki je prihajalo iz Pakistana, preletelo nad 2 tisoč km sovjetskega ozemlja in nameravalo pristati na Norveškem. O tem dogodku je Hruščev poročal na seji sovjetskega parlamenta (vrhovnega sovjeta), ki je bila prejšnji četrtek. Že tedaj je poudaril, da gre za letalo Lockheed U. 2., opremljeno s posebnimi fotografskimi napravami, katero so Amerikanci poslali nad Sovjetsko Rusijo, da bi dobili važne podatke o vojaški oporiščih, tovarnah in radijskih postajah, nameščenih po prostranem ruskem ozemlju. Letalo ni torej samo nezakonito krožilo nad tujim ozemljem, temveč obenem opravljalo natančno določeno vohunsko službo.

PRVI AMERIŠKI ODGOVOR

Ker je Hruščev povedal, da je bil zrakoplov zadet z raketnim izstrelkom v višini približno 20 tisoč metrov, kar je upravičevalo prepričanje, da od njega ni ostalo ničesar in da je z njim zgubil življenje tudi letalec, so v Washingtonu brž odgovorili, da gre verjetno za civilno letalo, ki je zbiral vremenoslovske podatke vzdolž sovjetsko-pakistanske meje in je najbrž zaradi kakšne okvare pomotoma zašlo čez mejo Sovjetske zveze. Odločno pa so Amerikanci zanikali, da bi letalo opravljalo kako vohunsko službo in proti izjavam Hruščeva so celo protestirali.

V petek pa je sovjetski prvak spet presenetil mednarodno javnost z izjavo, da je ameriški odgovor lažniv, ker si je letalec rešil s padalom življenje in so ga Rusi tudi ujeli. Odvedli so ga v Moskvo, kjer je izpovedal, da se piše Francis Powers in da je letel čez sovjetsko ozemlje po nalogu neke ameriške obveščevalne službe. Hruščev je v parlamentu obenem pokazal nekaj slik, ki so jih našli v razbitinah sestreljenega letala in ki kažejo več ruskih vojaških oporišč in tovarn.

AMERIKANCI PRIZNAVAJO

Dokazi, ki jih je Hruščev navedel pred parlamentom in številnimi tujimi diplomati, so bili tako prepričljivi, da so spravili ameriške državnike v hudo zagato. Predsednik Eisenhower je zato sklical na posvet najožje sodelavce, tako da je že v soboto izšlo uradno poročilo, ki priznava možnost, da je sestreljeni zrakoplov vršil vohunsko

službo. Obenem je pa poročilo odločno zanikalo, da se je to zgodilo z vednostjo ali celo na ukaz washingtonske vlade. S tem so ameriški državniki potrdili tudi stališče Nikite Hruščeva, ki je od vsega začetka izključeval možnost, da bi v to kočljivo zadevo bil vpleten zlasti predsednik Eisenhower.

KAJ SI OD TEGA OBETA HRUŠČEV

Da ameriški zrakoplov kroži nad ozemljem Sovjetske zveze in zbira važne podatke o vojaških oporiščih in drugih tajnih napravah, ni sicer vsakdanja stvar, toda svetovna javnost se kljub temu upravičeno sprašuje, čemu je Hruščev prav ta dogodek tako dramatično prikazal, ko je vendar znano, da vsaka država z Rusijo vred danes troši ogromne vsote denarja za vohunsko službo. Zanimanje javnosti je tembolj umestno, ker danes n. pr. Angleži odkrito priznavajo, da so tudi njihova letala svoj čas tu pa tam poletela nad Rusijo,

kjer naj bi bilo celo prišlo do zračnih bojev s sovjetskimi lovskimi letali; vendar svet o tem ni nič zvedel, ker sta obe državi vselej molčali kot grob.

Če je torej Hruščev sedaj dvignil toliko prahu, je moral imeti posebne razloge. Eden glavnih je, da se prihodnji ponedeljek prične v Parizu vrhunski sestanek, na katerem bodo velesile pričele razpravljati in sklepati o najvažnejših mednarodnih političnih vprašanjih, ki danes razdvajajo svet.

Sestreljeno letalo prihaja Hruščevu kot naročeno, da se temeljito pripravi na važno vrhunsko zasedanje, ki se prične v ponedeljek. V Parizu bodo zastopniki velesil razpravljali, kot znano, o razoroževanju, o zedinjenju obeh Nemčij ter o Berlinu. Medtem ko je glede razoroževanja sporazum, kot vse kaže, mogoč, so glede ostalih dveh vprašanj politični opazovalci veliki črnogledi, ker sta si stališči dveh taborov povsem nasprotujoči, tako da dejansko ni možnosti za kakšno takojšnjo rešitev.

Odgovornost za morebitni neuspeh

Hruščev, ki je pravzaprav glavni pobudnik sestanka, se tega gotovo dobro zaveda in se zato hoče, kolikor je mogoče, zavarovati za primer, da bi se pogajanja zaključila z neuspehom. Zadnja vohunska zadeva mu daje sijajno priliko, da se pred sestankom ustvari zanj ugodno ozračje, ker mu je najprej omogočeno, da pride v Pariz kot žrtev ameriškega izzivalnega napada in obenem kot tožitelj.

Eden najhujših očitkov, ki jih delajo zahodnjaki Sovjetski zvezi, je, da hoče s silo podjarmiti zahodne demokratične države in da izvaja tudi v mirni dobi nanje vojaški in politični pritisk. Hruščev pa lahko zdaj pred vsem svetom izjavlja in dokazuje ne samo, da so ti očitki neutemeljeni, temveč da so zlasti Amerikanci tisti, ki izzivajo in nameravajo napasti Sovjetsko zvezo.

To je obenem močno orožje, s katerim bo skušal pritiskati na zahodnjake, da odstopijo od svojega ostrega stališča glede nemškega vprašanja in glede Berlina. Če se to ne bo zgodilo in se bodo glede teh vprašanj pogajanja razbila, bo skušal odgovornost navaliti na politične nasprotnike.

POSKUS, DA SE ZANETI RAZDOR

Ameriško uradno priznanje, da je letalo krožilo nad Sovjetsko zvezo brez vednosti washingtonskih političnih oblastev, pa je dalo Hruščevu še eno učinkovito orožje: ponovil bo lahko znane sovjetske trditve, kako predsednik Eisenhower ne obylada

povsem političnega položaja in da obstajajo v Ameriki določeni vojaški in gospodarski krogi, ki imajo že tolikšno moč, da si upajo kar na lastno pest segati po učinkovitih ukrepih proti zunanji politiki vlade.

Da slični krogi dejansko obstajajo, ni sicer nobena skrivnost, vendar dogodek z letalom je Hruščevu omogočil, da je ameriške notranje politične spore razpihnil prav v trenutku, ko se pripravlja važno pariško zasedanje in ko potrebuje washingtonska vlada čimvečjo podporo in enotnost vsega ameriškega ljudstva. Ni mogoče pa zanikati, da je Hruščev že dosegel določen uspeh, saj se je morala vlada zaradi vohunske zadeve zagovarjati pred posebno komisijo v senatu in so zlasti v opozicijski demokratični stranki nekateri začeli Eisenhowerju in sodelavcem očitati, da so politično nesposobni.

PRITISK NA MANJŠE DRŽAVE

Poleg splošnega napada na ameriško politiko je vohunska zadeva dala Hruščevu priliko, da napade tudi vse manjše evropske in azijske države, ki mejijo na Sovjetsko zvezo in so dovolile, da so Amerikanci namestili pri njih oporišča za raketne izstrelke. In res je pred dnevi Hruščev zagrozil Turčiji, Pakistanu in Norveški, da bodo Rusi prisiljeni obrniti svoje orožje tudi proti vsem tistim letališčem, od koder bodo odslej prihajala vohunska letala nad So-

(Nadaljevanje na 2. strani)

RADIO TRST A

Nedelja, 15. maja, ob: 9.30 Kmetijska oddaja; 10.00 Prenos maše iz stolnice Sv. Justa; 12.00 Vera in naš čas; 13.00 Kdo, kdaj, zakaj... kronika 7 dni v Trstu; 17.00 »Zdrava deva Katarina«, drama v 5 dej. (Ivan Pregelj - Mirko Javornik). Igrajo člani RO; 21.00 Pesniki in njih stvaritve: »Vincenzo Cardarelli« (Janko Jež); 22.00 Nedelja v športu; 22.35 Slovenske ritmične popevke.

Ponedeljek, 16. maja, ob: 18.00 Oddaja za najmlajše: »Zarota dečkov na Rdeči obali«, mladinska zgodba (Aleksander Marodič). Igrajo člani RO; 19.00 Utrinki iz znanosti in tehnike; 22.00 Športna tribuna; 20.30 Aleksander Borodin: »Knez Igor«, opera v 1 prologu in 4 dej. Orkester in zbor Beograjske Državne opere vodi Oskar Danon — 1. in 2. dejanje. Približno ob 21.55: Opera, avtor in njegova doba.

Torek, 17. maja, ob: 18.00 Radijska univerza — Tone Penko: Strupi, mamila in nasladi — »O papriki in popru«; 18.10 Frank Martin: Mala koncertna simfonija; 18.30 Slovenski zbori; 19.00 Sola in vzgoja — Ivan Teuerschuh: »Pomen šolskih počitniških kolonij«; 19.20 Skladbe Haendla in Bacha; 21.00 Ilustrirano predavanje — Saša Martelanc: »S popevko okrog sveta — Kwai River March«; 21.30 Aleksander Borodin: »Knez Igor«, opera v 1 prologu in 4 dej. Orkester in zbor Beograjske Državne opere vodi Oskar Danon — 3. in 4. dejanje.

Sreda, 18. maja, ob: 18.00 Z začarane police — Ivanka Cegnar: Smešne zgodbe s Krtine; 18.30 Slovenske vokalne zasedbe; 19.00 Zdravstvena oddaja (dr. Milan Starc); 21.00 »Bunbury«, igra v 3 dej. (Oscar Wilde - Fran Albrecht). Igrajo člani RO.

Cetrtek, 19. maja, ob: 18.00 Radijska univerza — Ivan Artač: Razvoj Evrope — I. del: »Srednji vek« — Prvi temelji; 19.00 Širimo obzorja — Saša Martelanc: Odkrili smo prvine — »V slogi je moč«; 19.30 Pesmi in plesi raznih narodov; 21.15 Simfonični koncert orkestra Alessandro Scarlatti iz Neaplja. Približno ob 22. uri: Iz sodobne književnosti — Branko Rudolf in njegova knjiga »Žveglja potepuhova« (V. Beličič).

Petek, 20. maja, ob: 18.00 Bližnja in daljna smučišča — Rafko Dolhar: »Zadnji sneg«; 21.00 Umetnost in prireditve v Trstu; 22.00 Znanost in tehnika — Jurij Slama: »Demografija in naš čas«; 22.15 Koncert baritonista Marcela Ostaševskega, pri klavirju Dana Hubadova — Na sporedu so Savinovi in Lajovčevi samospevi.

Sobota, 21. maja, ob: 13.30 Dobrodošle! Plošče prvič v oddaji; 15.00 Koncert operne glasbe; 16.00 Dante Alighieri: Božanska komedija - Vice, 26. spev, pripravil Boris Tomažič, prevod Alojzij Gradnik; 18.00 Radijska univerza — Miran Pavlin: Kemija razkriva zlorabe živl — »Sadni sirupi in eterična olja«; 18.10 Slovenske instrumentalne zasedbe; 19.00 Pisani balončki, radijski tednik za najmlajše; 20.40 Zbor »Ljubljanski zvon«; 21.00 »Oprostite, če motim«. Preiskava nadzornika Belgarba. Kriminalna zgodba (Ezio D'Errico - Lada Mlekuž) — »Zapuščena hiša«, igrajo člani RO; 22.00 Cajkovski: »Lahodje jezero«, baletna suita, op. 20.

Zatiranje se nadaljuje

Pravosodni minister Južnoafriške zveze g. Erasmus je pretekli teden sporočil, da je vlada doslej zaprla 18 tisoč oseb, med temi 6 tisoč črncev, ker so brez dovoljenja oblastev stopili na mestno ozemlje. Na vprašanje, kaj misli vlada zdaj storiti s temi črnci, minister ni hotel odgovoriti. Na svetu, kolikor vemo, ni države, ki bi kaznovala prebivalce, ako si ogledajo brez dovoljenja kako mesto.

Predstavniki Britanske skupnosti, h kateri spada poleg Kanade, Indije in drugih dežel tudi Južnoafriška zveza, imajo ravno sestanek v Londonu, na katerem razpravljajo tudi o sramotnih razmerah v Južni Afriki. Zdi se pa, da je prijateljski sporazum z južnoafriškimi oblastniki nemogoč. Enakopravnost s temnopoltimi ljudmi je namreč stvar, ki jim nikakor noče v glavo.

Nepričakovan uvod v vrhunski sestanek

(Nadaljevanje s 1. strani)

vjetsko zvezo. Ker te grožnje ni mogoče podcenjevati, se bodo v teh državah še bolj okrepile tiste politične sile, ki nasprotujejo nameščanju raketnih oporišč na svojem državnem ozemlju, se pravi, da se bo ošibilo zahodno zavezništvo.

SOVJETSKA NOTRANJA POLITIKA

Napačno bi bilo seveda misliti, da so samo med zahodnjaki nesoglasja, medtem ko da vlada v komunističnem svetu popolna enotnost. Kot potrjujejo dogodki po Stalinovi smrti, obstajajo tudi v Sovjetski zvezi določeni krogi, ki nasprotujejo zlasti zunanji politiki sedanjega ministrskega predsednika. Ta nasprotstva niso seveda tako očitna kot na zahodu, vendar imajo tudi svojo politično težo in svoj pomen.

Zunanja politika Nikite Hruščeva temelji

v glavnem na mirnem sožitju in sodelovanju med zahodom in komunističnim vzahodom. Ker pa je njeno uresničenje v znatni meri odvisno od pariškega vrhunskega sestanka, ima sovjetski predsednik tudi zaradi notranjepolitičnih vzrokov vso korist, da se zasedanje uspešno zaključi ali pa že sedaj odvali krivda za neuspeh na zahodnjake. Edino tako bo namreč lahko utrdil svojo politično oblast doma in obnem zamašil usta svojim notranjim nasprotnikom. S tem bo obenem utrdil svoj položaj tudi glede na Kitajsko, ki se z zunanjo politiko Hruščeva ne strinja.

Ti zunanje — in notranjepolitični vzroki so torej Hruščeva vodili, da je pred mednarodno javnostjo nenavadno dramatično orisal eno izmed tolikih vohunskih zadev, kakor je bila sestrelitev ameriškega letala.

D. L.

Vrhunski sestanek je ogrožen

V trenutku ko Eisenhower, Macmillan in Hruščev pripravljajo kovčke, da odlete v Pariz na sestanek najvišjih predstavnikov Vzhoda in Zapada, se je zgodilo nekaj, kar spravlja to velevažno zasedanje v veliko nevarnost.

Eisenhower je v razgovoru s časnikarji izjavil, da je do poleta izvidniškega ameriškega letala nad Rusjo prišlo zastran tega, ker se Združene države hočejo zavarovati pred morebitnim ponovnim napadom iz zasede, kakor se je primeril v zadnji vojni, ko so Japonci z bombami uničili ameriško brodovje pri otoku Pearl Harbourju.

Ker je Eisenhower s tem osumničil Ru-se in nekako opravičil izvidniško ali vohunsko delo ameriškega zrakoplova nad ozemljem Sovjetske zveze, je zgrabila Hruščeva huda nevolja.

Kako naj se navdušujemo?

V nekem moskovskem parku, kjer so bile razstavljene razbitine sestreljenega zrakoplova, je rekel časnikarjem, da se ga je polotila prava bojazen, ko je zvedel, da je Eisenhower branil »napadalno dejanje«, ki ga je zakrivilo letalo. Upi, katere sem stavil na predsednika, je dodal, se niso obnesli.

Časnikarjem, ki so hoteli vedeti, kaj bo z Eisenhowerjevim obiskom v Rusiji meseca junija, je Hruščev odgovoril: »Kaj naj vam rečem? Kako naj jamčim Združenim državam, da ga bodo Rusi sprejeli kot dobrodošlega gosta? Zamislite si, kakšen bi bil odgovor v Združenih državah, če bi bil jaz tik pred svojim obiskom naročil kakega ruskemu letalu, naj prevohuni ameriško ozemlje! Mislite, da bi mi bili Amerikanci voščili dobrodošlico?«

POT OKOLI ZEMLJE

Amerikanci so s svojo atomsko podmornico Triton dosegli te dni velik uspeh. Spravili so se na pot, da neopaženo obkrožijo zemeljsko oblo pod morsk gladino. In res so v globini 90 metrov s posadko, ki je štela 155 mož, preplovili 64 tisoč kilometrov v 84 dneh. Iz morja so pogledali le dvakrat, tako v Montevideu, kjer so morali izkrcati težko obolelega podčastnika.

Hruščev je pa zajamčil, da v Sovjetski zvezi ne bo demonstracij zoper Eisenhowerja, češ da je tuji gost za Ru-se »nekaj svetega«. V ostalem Hruščev gleda zelo zaskrbljeno na položaj. Rekel je, da odpotuje še to soboto v Pariz. Če pa sestanek propade, se bo vrnil v Moskvo. Posvetovati se hoče vsekakor z Eisenhowerjem, kako bi se dale premagati sedanje težave.

— • —

Protislovenska politika celovške škofije

Dne 17. septembra 1959 je celovski ordinariat izdal odločbo, katera je zbudila ogorčenje med Slovenci na Koroškem in nevoljo tudi v inozemstvu. Z odlokom je namreč cerkveno oblastvo predpisalo, da se morajo slovenski učenci, čeprav obiskujejo slovenske šole, učiti tudi nemškega veronauka in nemških molitev. To je baje potrebno, da bi Slovenci, če pridejo v nemške kraje, lahko sledili nemškemu bogoslužju.

Isti predpis pa ne velja za nemške učen-ce v mešanih farah. Njim ni potrebno, da znajo verouk v jeziku svojih sosedov in da sledijo slovenskemu bogoslužju.

Protest slovenskih katoličanov

Tako nekrščansko razlikovanje med dvema narodoma, živečima v isti deželi drug poleg drugega, je imelo za posledico, da se je na škofijo usulo nešteto vlog, pisem, pritožb in zahtev, naj se protikatoliška odločba čimprej prekliče. Celovski ordinariat pa vztraja v krivici in na vloge niti odgovoril ni!

Proti takemu žaljivemu zadržanju ordinariata se je zdaj javno dvignilo tudi glasilo slovenskih katoličanov na Koroškem: Naš tednik — Kronika. Priobčilo je v zadnji številki uvodnik, ki se takole zaključuje:

»Pravica je samo ena in enaka za vse, tako za Slovence kot za Nemce. Če Nemec sme zahtevati pouk krščanskega nauka v materinščini, potem nihče nima pravice izdajati za slovenske otroke drugačnih navodil — tudi krški škofijski ordinariat ne!«

Našim preganjanim bratom in njihovi duhovščini za pogumen nastop iz srca čestitamo.

Južnotirolsko vprašanje se zaostruje

Odkar je pred 12 leti začela delovati avtonomna dežela Trentinsko - Južni Tirol, se je prvič zgodilo, da je vlada ostala v manjšini in morala odstopiti. Nennijski so namreč predlagali, naj se izreče vladi nezaupnica, in z njimi so potegnili zastopniki vseh strank razen demokristjanov. Za vlado je glasovalo 21 deželni poslancev, proti pa 27.

Dokler je Južnotirolska ljudska stranka bila z Ital. kršč. demokracijo povezana, je to bilo nemogoče, ker sta obe katoliški stranki tvorili v deželnem zboru večino, katere ni mogel nihče zrušiti. To je trajalo do trenutka, ko je nemška manjšina gubila zaupanje do demokristjanov ter šla v opozicijo, češ da ne držijo besede ter sodelujejo pri zapostavljanju in zatiranju Južnih Tirolcev.

Deželni vladni predsednik dr. Odorizzi je zadnji čas sicer stavil Nemcem nove, same na sebi precej ugodne predloge, a Južni Tirolci so jih odklonili, češ da obljubam ne morejo več verjeti. Ločiti se hočejo od Trenta in zahtevajo lastno samoupravo v Bocnu.

Združeni narodi

Ravno tako napeti so postali odnosi med rimsko in dunajsko vlado. Avstrija zahteva, kot znano, tudi posebno samoupravo za Južno Tirolsko. Zadnjič je to sporočila Italiji 29. oktobra 1959 in zdaj hoče, naj Rim odgovori, kaj o tem misli. Kancler Raab je te dni izjavil, da je hiter odgovor nujno potreben, ker bo dunajska vlada, če bi bil odgovor odklonilen, predložila južnotirolsko zadevo jesenskemu občnemu zboru Združenih narodov.

Za to ima pa Avstrija časa samo do meseca junija. Če želi Rim preprečiti razpravo pred Združenimi narodi, se mora zato rešiti podvzati. Slično se je izrazil podtajnik za zunanje zadeve dr. Gschnitzer v ameriškem časopisu. Politični opazovalci sodijo, da so Avstrijci ubrali to pot zavoljo

tega, da onemogočijo Italijanom ponovno zavlačevanje važne manjšinske zadeve.

Manjšine v lastni državi

Kako stoji ob strani Južnih Tirolcev vsa Avstrija, se je pokazalo tudi na izrednem občnem zboru njihove stranke, ki je bil preteklo soboto v Bocnu. Na njem so bili prisotni odposlanci vseh avstrijskih strank: ljudske, socialistične in liberalne. Glede Južnega Tirola so, kot vidimo, onkraj meje vsi popolnoma edini.

Mnogi so pričakovali, da se nemška manjšina na občnem zboru ne bo več zadovoljila z deželno samoupravo, temveč zahtevala, ljudsko glasovanje, s katerim naj Južni Tirolci popolnoma svobodno odločajo o svoji usodi. Do tega ni prišlo. Zmagala je zmernjša struja. V resoluciji se ponavlja samo zahteva po lastni deželni samoupravi; le če bi Italija to odbila, bi lahko prišla v poštev pravica do samoodločbe.

Izrečeno je bilo za sedaj le opozorilo Rimu, naj pazi, kaj dela. S svarilom se strinjajo očitno tudi vse avstrijske stranke, ki se jim pa nikakor ne mudi, da bi uredile položaj slovenske in hrvaške manjšine v lastni državi.

— • —

JANEZ XXIII. IN SLOVANI

Pred kratkim je papež sprejel odposlanstvo duhovnikov iz cerkvenega zavoda Rus-cuma v Rimu in imel značilen nagovor: Moje misli, je dejal, so stalno »obrnjene na

vse, kar se tiče slovanskega sveta». Pri tem se je spomnil pripravljajočega se vesoljnega ali ekumenskega cerkvenega zbora, kateri se bo baval tudi z odnosi med katoličani in pretežno slovanskimi pravoslavnimi narodi.

»Vse je treba«, je dejal, »z veliko ljubeznijo in s popolnim poznavanjem ljudstev dobro pripraviti. Ob tem moramo misliti tudi na dediče starodavne preteklosti, kateri potrebujejo razumevanja in ki jih moramo pridobiti z dokazi bratstva, milosrčnosti in miroljubnosti«.

Primerjajmo te plemenite papeževe besede z ravnanjem nemških in italijanskih cerkvenih oblastev s Slovenci na Koroškem in v videmski škofiji!

Novi državni poglavar

Nikita Hruščev je na zadnji seji vrhovnega sovjeta ali parlamenta naznanil, da je dosedanji »predsednik predsedništva vrhovnega sovjeta« ali državni poglavar maršal Vorošilov zaradi bolezni odstopil. To visoko mesto je prvi zavzel Kalinin, in sicer do leta 1946. Sledil mu je Švernik, ki je vladal do Stalinove smrti. Za njim je prišel Vorošilov. Od zadnje sobote dalje je četrti državni poglavar v Rusiji postal Leonid Brežnev.

Mož je star 54 let in je doma iz Ukrajine. Kaj posebnega v javnem življenju še ni naredil. Pač pa se odlikuje po tem, da je zelo zvest Hruščevu, kar je za Hruščeva dragoceno, da lahko mirno in nemoteno vodi Sovjetsko zvezo.

Nastop nadškofa Nicodema v Bariju

Južnoitalijansko obmorsko mesto Bari ima starodavni običaj, da nadvse svečano praznuje dan svojega zaščitnika sv. Nikolaja. Na trgu daruje nadškof slovesno mašo, priredi se procesija, katere se udeležijo velike množice, zastopniki državnih oblastev, kot so prefekt, kvestor, predsednik sodišča in vojaški poveljniki ter tudi odposlanci občine z mestno zastavo.

Tako bi moralo biti spet v nedeljo, ko se je nadškof Nicodemo sredi slovesnosti približal zvočnikom in pred ljudstvom prebral izjavo, ki je dvignila velik prah v vsej državi in inozemstvu. »Prisotnosti župana in članov socialkomunističnega odbora pri maši in procesiji«, je med drugim dejal, »ne le, da je nismo zahtevali in nam ni prijetna, temveč ni dopustna«, kakor določa odlok Sv. Oficija z dne 1. julija 1949.

Vnel se je boj

Župan, senator Papalia, ki je Nennijski socialist, se je z odborniki takoj odstranil. Kmalu zatem je pa naslovil na prebivalstvo proglas, namenjen, da se nalepi po zidovih mestnih ulic. V njem pravi, da se je z odborniki udeležil posvetno - verskega praznovanja v dogovoru s predsednikom odbora za proslavitev sv. Nikolaja. Ker gre za starodavni ljudski običaj, je bila njegova dolžnost, da ga spoštuje ter se udeleži svečanosti.

Nespoštljive besede, izgovorjene zoper župana in tovariše, pravi proglas, niso jim v sramoto, temveč padajo »le na tistega, kateri jih je izrekel«. Druga posledica je bila, da je občina odstranila svojo zastavo iz stolnice, da se spreveda ni uradno ude-

ležil noben občinski nameščenec. Ognjegasci so urejali promet le kot nekaki zasebniki, v procesiji so manjkali celo vsi občinski avtomobili. Zadeva bo prišla, kot bemo, pred parlament ter zadobila tako izrazito politični značaj.

Kakšne bodo posledice?

V mestu Bariju so nedavno tega imeli oblast demokristjani z zavezniki, med katerimi so bili fašisti in monarhisti. Šele ko so v krajevni Kršč. demokraciji nastali spori, je nennijski Papalia s komunisti prevzel mestno upravo. S tem nadškof Nicodemo naravno ni bil zadovoljen.

Ker je nadškofov nastop v prvi vrsti udarec, naperjen na Nennijske socialiste, s katerimi namerava tudi fanfani v eni ali drugi posredni obliki sodelovati, utegne dogodek v Bariju imeti resnejše posledice, kot se na prvi pogled dozdeva.

Ravno pred nekaj dnevi so namreč krščanski sindikalisti Pastoreja, levičarji poslanca Sulla skupno s fanfanijskimi zahtevali v Bologni »sredinsko-levičarsko vlado«, katero naj bi nennijski podpirali s tem, da se v parlamentu vzdržujejo glasovanja. Kaj bi se zgodilo, če bi se kaki cerkveni dostojanstveniki enako kot škof Nicodemo temu javno uprli?

Nastal bi spor med Cerkvijo in katoliškimi političnimi voditelji, ki bi lahko pogubno vplival na italijanski katolicizem. Kako resen je položaj, se vidi že po tem, da je v Bari takoj dopotoval glavni tajnik Kršč. demokracije Moro ter se pozno v noč posvetoval s svojimi ljudmi ter imel zatem 3-urni razgovor z nadškofom.

Po svetu

ZDA — Gosp. Lotines, televizijska napovedovalka iz Los Angelesa, je bila odpuščena iz službe, ker je med neko oddajo zehala. Toda napovedovalka je imela srečo, ker jo je našla neka tovarna spalnih tablet. Gosp. Lotines v televizijskih reklamnih filmih vzame eno tableto in prične ljubko zehati.

FRANCIJA — Tujskoprometna revija L'Hoteliere piše, da so Nemci najbolj priljubljeni turisti v Franciji, češ da dajejo dobro napitnino, medtem ko so Angleži nezaupljivi, Američani zelo zahtevni, Italijani pa radi barantajo.

ZDA — V tej državi obstaja orkester zabavne glasbe, ki ga sestavlja 25 žena; te so vse že babice ali celo prababice. Geslo orkestra je: življenje se začne s 60. letom.

ZDA — Kalifornijski znanstveniki skušajo uporabljati alge kot pogonsko sredstvo. Ugotovili so, da se pri razpadanju teh morskih rastlin razvija metan, iz katerega je mogoče pridobiti bencin. Poskusi so pokazali, da bi lahko dala tona alg okoli 150 litrov bencina. Proizvodnja je za sedaj zelo draga, vendar upajo, da bodo kmalu premagali tudi to težavo.

Tržaškega

Zgonik:

SKRBI ZARADI SUŠE IN SLANE

Delavec, ki nima stikov s kmečko okolico, ali meščan ne more verjeti, da je zdaj na Krasu tolikšna suša, kakršna navadno nastopi le ob vročih poletnih mesecih. Če se pritožuje zaradi suše, ti nepoučeni ugovarjajo: »Kaj tarnaš, saj je še včeraj deževalo!« V resnici pa ni takó.

Izredno huda suša je nastala predvsem zaradi burje, ki je pri nas divjala od velike noči do konca prejšnjega tedna. Povzročila je veliko škodo tudi na trtah in sadnem drevju ter povrtinini. Poleg tega je v začetku prejšnjega tedna bila po nekaterih krajih zgoniške, repentaborske in nabrežinske občine slana, ki je tudi silno škodovala zlasti mladim poganjkom na trtah.

Kraški kmetovalci pa so najbolj zaskrbljeni, ker grozi, da bodo zaradi suše ob pridelek sena. Strokovnjaki namreč trdijo, da so kmetje do danes že zgubili 40 odstotkov pridelka. To bo seveda imelo hude posledice za živinorejo, ki za tukajšnje kmetovalce predstavlja glavni vir dohodka.

Prejšnji teden sta obiskala našo občino pokrajinski odbornik Corberi in svetovalec Grbec in si zlasti ogledala nasade, ki jih je poškodovala slana. Kmalu nato so na seji pokrajinskega odbora razpravljali o pomoči, ki jo je treba nuditi prizadetim kmetovalcem, vendar doslej niso sprejeli nobenega natančnega ukrepa.

Ker se predvideva slaba letina sena, bi bilo potrebno že sedaj misliti, kaj bi bilo treba narediti, da se tukajšnja živinoreja obvaruje pred preveliko škodo.

NOVA 47.720-TONSKA LADJA

V nedeljo so v tržaški ladjedelnici Sv. Marka spustili v morje novo 47.720-tonsko petrolejsko ladjo Amelia Grimaldi. Poleg potniške ladje Conte di Savoia, ki so jo bili splavili leta 1931, je ta največji parnik, ki so ga doslej zgradili v Trstu. Nova ladja je dolga 225 in široka 31 m. Zgradili so jo za neko sicilsko družbo.

Slovesnosti se je poleg številnih tržaških oblastnikov udeležil tudi podtajnik v ministrstvu za trgovinsko mornarico Turnaturi. Ko je tržaški škof blagoslovil ladjo, je zastopnik vlade imel govor, v katerem je zlasti poudaril, kako si oblastva prizadevajo za čimvečji razmah trgovinske mornarice. V tej zvezi je omenil, da izide v kratkem zakon, ki bo omogočil, da prejmejo podjetja posojila z ugodnimi pogoji za gradnjo novih ladij. Ugotovil je tudi, da je v Italiji danes skupno 234 petrolejskih ladij z okrog 2 milijona 600 tisoč ton nosilnosti, kar znaša še enkrat več kot pred vojno.

Ne glede na to je tržaško ladjedelniško delavstvo zaskrbljeno, ker se zdi, da bo uprava ladjedelnice Sv. Marka zaradi pomanjkanja novih naročil odpustila nekaj sto delavcev.

Dolina:

»PLES POD MLAJEM«

Tudi letošnji tradicionalni vaški praznik, ki je daleč naokoli znan pod imenom »Ples pod mlajem«, je odlično uspel. Za to imajo seveda največ zasluge vaški fantje, ki so

v soboto ponoči »ukradli« okrog 20 m visok »mlaj« ter ga v nedeljo zjutraj postavili na trg in ga okrasili z zelenjem, pomarančami ter drugim sadjem.

Za uspeh se je nadalje treba zahvaliti simpatičnim »Zadovoljnim Kranjcem«, ki so privabili na plesišče na trgu številno množico, med katero je bilo seveda največ mladine. »Ples pod mlajem« se, kot vidimo, čedalje bolj spreminja v praznik slovenske tržaške mladine, kar je treba vsekakor ohraniti in še čvrsteje gojiti.

Razstava domačih vin

Poleg uspelega vaškega praznika je bila v Dolini tudi razstava domačih vin, ki jo je priredila občina s sodelovanjem pokrajinske uprave in Kmetijskega nadzornišva. Tudi to prireditve, ki je dobro uspela, je treba ohraniti, saj prinaša mnogo koristi vsem vinogradnikom v Bregu in s tem vsemu tukajšnjemu kmečkemu gospodarstvu.

Repentabor:

REGULACIJSKI NAČRT

Na repentaborskem županstvu je na vpogled regulacijski načrt, ki ga je izdelal arh. Ramiro Meng iz Trsta in o katerem je že

Poziv staršem

V bežnem toku dogodkov zopet pozabljamo na najvažnejši temelj naše kulture v zamejstvu — na zadeve naših šol, kar pomeni naših družin in bodočnosti njihovih otrok. Po navadi se začne naša javnost zanimati za vprašanje slovenskih šol šele tja proti jeseni, ko se že mora začeti pouk. Tako zanimanje pa prihaja skoro vedno prepozno!

Zato smo v vesti dolžni, da prosimo naše starše, naj se že sedaj zavejo dolžnosti do svojih sinov in hčera ter do svoje narodne skupnosti!

Gre namreč za to, da prijavijo svoje otroke, ki so dovršili osnovno šolo k **sprejemnim izpitom za srednje slovenske šole!** Tudi tisti roditelji, ki nameravajo poskrbeti svojim otrokom strokovno izobrazbo, naj jih prijavijo za **sprejemni izpit** za prvo gimnazijo. Kandidati naj se zanj tudi pripravijo in ga opravijo.

Koristno za vse poklice!

Razlogi, ki govore za to so mnogoteri. Predvsem velja položeni sprejemni izpit kot prva državna skušnja. Z njim se odpre učencu pot na nižjo srednjo šolo, ki bo po novih uredbah nujno potrebna **skoro za vsako javno ali zasebno namestitev.** Učenec, ki bo sprevidel, da zmaguje pouk v nižji šoli, se bo lahko odločil za višji študij. Tretja možnost je pa še ta, da se učenec po opravljenem sprejemnem izpitu še vedno lahko priglasí za **strokovno šolo** in tam nadaljuje triletno izobrazbo za ustrezne poklice.

Na vsak način je najbolj varna pot, da učenec po končani osnovni šoli opravi sprejemni izpit za nižjo gimnazijo. Poti ima potem odprte na več strani, kamor ga bosta pač nagnjenje in sposobnost vlekla.

Pozivamo starše in tudi učiteljstvo zadnjega osnovnega razreda, da o tem premislijo in se zavejo, kaj je v korist mladini in skupnosti!

razpravljaj občinski svet. Načrt predvideva, kako se bo odslej razvijala občina, zlasti glede na gradnjo hiš in cest. Kdor se za to zanima, je prav, da si ga čimprej temeljito ogleda. O predlogih in popravkih, ki jih bodo zahtevali posamezni občani, bo ponovno razpravljaj občinski svet, nakar pojde načrt na prefekturo, ki ga bo odposlala v odobritev pristojnemu ministrstvu v Rimu.

Tudi v naši občini je suša povzročila veliko škodo. Kmetovalci pravijo, da so ob polovico pridelka sena, kajti čeprav bi zdaj vendarle deževalo, se trava ne more kdovekako popraviti. Priskrbeti si bo pač treba seno drugod, kar bo povzročilo velike stroške. Že sedaj namreč pravijo, da se detelja v Furlaniji prodaja po 1.600 lir za stot.

RAZSTAVA GOVEJE ŽIVINE

Kot smo poročali, bo Kmetijsko nadzornišvo priredilo v nedeljo dopoldne v Zgoniku razstavo goveje živine sivorjave pasme. Živinorejcem iz vse Tržaške priporočamo, da si razstavo ogledajo v čimvečjem številu.

Beneška

IZ SV. PETRA SLOVENOV

Vidamski pokrajini je vlada pred nekaj dnevi priznala 360 milijonov prispevka za razna dela in zlasti za gradnjo šol. Od tega zneska dobi Čedad 18 milijonov, občina Podbonesec, ki bo zgradila novo šolsko poslopje, pet in občina Gorjani 1 milijon in pol.

V naši domačiji se v zadnjem času gospodarske razmere vendar nekolikoboljšujejo. Pred časom smo že poročali, da se pridelek sadja po zaslugi kmetijskih strokovnjakov in pridnosti naših kmetovalcev kakovostnoboljšuje, kar velja zlasti za breskve.

Tudi kmetovalci se vedno bolj vneto ukvarjajo z rejo izbranih pasem živine. K temu je pripomoglo tudi vidamsko Kmetijsko nadzornišvo, ki razpisuje natečaje za sodobno ureditev hlevov ter daje izredno ugodna posojila. V našem kmetu se je tudi porodilo zdravo spoznanje, da reja živine daje že v razmeroma kratkem času kar dober dohodek. V Črnem vrhu, ki spada v občino Podbonesec, je Kmetijsko nadzornišvo omogočilo, da se je pričela reja živine na zadružni osnovi.

Če se ta načrt v Črnem vrhu obnese, se bo zadružna reja prav gotovo razširila po vseh naših vaseh.

IZ TAVORJANE

Pri nas smo ustanovili konsumno zadružno že 1946. leta. Ker je bilo njeno vodstvo zares požrtvovalno in delavno, je zadružno lepo napredovala. Krona tega napredka je postala vsem vidna v soboto pred tremi tedni, ko so bili na svečan način otvorjeni novi zadružni prostori. Ti so zelo okusno in sodobno urejeni, kar je v čast naše vasi. Slovesne otvoritve so se udeležili tudi naš župan Viktor Kudič, ravnatelj čedadske podružnice Videmske hranilnice Angel Polano ter tajnik Zveze furlanskih zadrug.

Za ureditev novih prostorov je zadruga potrošila več kot 10 milijonov lir.

IZ JAMELJ

V nedeljo so blagoslovili in slovesno otvorili novo šolo v naši vasi.

Poslopje je blagoslovil nadškof msgr. Ambrosi in v nagovoru poudaril naporno poslanstvo, ki ga učiteljem nalaga npravstvena vzgoja otrok.

Naš župan je v slovenščini in italijanščini izrazil hvaležnost domačega prebivalstva državi in oblastvom, ki so omogočila gradnjo sodobne šole v naši vasi.

Goriški prefekt dr. Nitri je zatem spregovoril o pomembni vlogi, ki jo ima šola za napredek in svobodo ljudstva, ter obenem omenil važnejša vprašanja, ki jih rešuje občinska uprava.

Slovesnosti sta se udeležila tudi šolski skrbnik dr. De Vetta in didaktični ravnatelj dr. Leban, ki se je zahvalil vladi in oblastvom v pokrajini ter vsem, ki so omogočili zgradnjo prijetnega doma za šolske otroke.

IZ TRŽICA

Delavstvo tržiških ladjedelnic je hudo vznemirjeno, ker mu je bilo sporočeno, da bo uprava ladjedelnic odpustila s 23. ma-

Slovenija

IZ VIDMA

Sredi aprila je znana ustanova Ente Friuli nel mondo, ki je nastala pred leti po za- slugi videmske pokrajinske uprave, priredila na sedežu videmskega INPS (vsedr- žavni zavod za socialno zavarovanje) »du- hovno srečanje« 300 sorodnikov iz vseh krajev furlanske pokrajine s svojci v Ka- nadi. Tam so poslušali velikonočne pozdra- ve, ki so jih svojci podali iz Kanade in gledali dokumentarni film o prazniku v Montrealu, ki se je obhajal 13. februarja ob drugi obletnici ustanovitve »Furlanske- ga zavetišča Chino Ermacora«.

Ganljive prireditve se je udeležilo tudi precej naših ljudi, saj je v Ameriki tudi veliko Beneških Slovencev, zlasti v Toron- tu, Ottavi, Montrealu in drugod po Kana- di. Marsikaki naši mamici se je zasolilo oko, ko je po dolgih letih zagledala na platnu sina ali hčerko in čula njun glas. Iz evropskih držav se naši izseljenci vra- čajo vsako leto domov za nekaj tednov, iz prekomorskih krajev pa se vrnejo le na stara leta ali jih pa sploh ni nikdar več nazaj.

IZPOD KOLOVRATA

Pred kratkim so napeljali telefon tudi v Obenije in Trinke, naselji pod Kolovra- tom. Če je kdo od prebivalcev teh dveh va- si hotel prej telefonirati, je moral v eno dobro uro hoda oddaljeni Pačuh. Novih dveh telefonov se bo posluževalo sedaj 15 vasi in zaselkov, ki so raztreseni po po- bočju Kolovrata.

Te vasi so preveč zapuščene in zanemar- jene. Oblastva bi morala tamkajšnjemu pre- bivalstvu priskočiti na pomoč z raznimi javnimi deli. Mnogo zaselkov je sploh brez pitne vode, pobočje gore pa je golo.

Zato bi jim bilo treba zgraditi vaške vo- dovode in puste goline pogozditi.

Proti koncu aprila sta bila otvorjena na tem področju dva sezonska obmejna pre- hoda, in sicer v Jevščeku v dreški občini in v Boketi pri Topolovem v občini Grmek. Prehoda bosta odprta do 30. oktobra.

jem kar sto gradbenih delavcev; odpušče- nim pa obljublajo, da jih bodo zaposlili pri tistih podjetjih, ki so na javnih draž- bah prevzela zgradnjo dveh novih pomo- lov in nekaj delavnic. Pri teh gradnjah naj bi bili ti delavci zaposleni še okoli 20 me- secev. Ta vest je porazno vplivala tudi na gospodarske kroge v našem mestu.

Notranje komisije so že v torek prejš- njega tedna poslale posebno pismo mini- stru za državne udeležbe Ferrariju-Aggra- diju, naj v tej zadevi nemudoma posre- duje pri vodstvu ladjedelnic. Saj je mini- ster ob zadnjem obisku v Trziču in Trstu izjavil, da se stanje v ladjedelnicah ne bo poslabšalo. Napovedani odpusti pa pome- nijo občutno poslabšanje položaja, ki je že tako slab.

Pismo približno enake vsebine so no- tranje komisije poslale tudi senatorjem in poslancem goriške pokrajine in jih na- prosile, naj posredujejo pri ministru, da grozečo novo odpustitev prepreči.

O zadevi je razpravljajal tudi naš občin- ski svet na seji v petek prejšnjega tedna.

SPREJEMNI IZPIT

Dne 3. junija se pričnejo sprejemni izpiti v nižjo srednjo šolo (gimnazijo). Kdor hoče biti pripuščen k izpitu, mora najkasneje do 15. maja vložiti na ravnateljstvo šole prošnjo na kolkovanem papirju za 100 lir in priložiti naslednje listine:

1. Rojstni list na kolkovanem papirju.
 2. Potrdilo o cepljenju proti kozam.
 3. Program predelane snovi iz slovenščine.
- Ko odda prošnjo, vsakdo plača 380 lir za državne takse in tajniške pristojbine.

Potrebna pojasnila daje tajništvo šole, ki je odprto vsak delavnik od 8. do 12. in od 16. do 18. ure.

IZ STEVERJANA

Prefektura je prejšnji teden odobrila sklep naše občine, da najame 1 milijon lir posojila za nakup opreme šolskega po- slopja v Števerjanu in 3.6 milijona za po- ravnavo občinskega primanjkljaja v letu 1958; prav tako je odobrila povišek plač občinskim uslužbencem.

Tudi letos smo se Števerjanci pripravili, da bi 1. maja dostojno obhajali praznik dela z lepo kulturno prireditvijo, ki pa je zaradi skoro zimskega vremena in dež- ja žal morala izostati.

USPEH SLOVENSKIH DIJAKINJ

V torek prejšnjega tedna je bila na Roj- cah lahkoatletska tekma za pokrajinsko prvenstvo dijakinj v letu 1960.

Pri tekmovalju v štafeti so se odlikova- le tudi slovenske dijakinje (Kogoj, Ker- ševan, Appe, Frandolič), ki so pretekle progo v 49"9.

Še večji uspeh pa so imele naše dijaki- nje v soboto predpreteklega tedna v lah- ki atletiki. Saj se je v tej tekmi uveljavi- la Daša Tomsic v skoku v dolžino (3.93 m), v metu krogle pa je Marija Elsbacher do- segla prvo mesto. Vrgla je 4 kg težko kro- glo 8.15 m daleč; v skoku v višino pa je dosegla Santina Bordon 5. mesto (1.25 m).

V tekmovalju med dijakinjami nižjih šol je dosegla lep uspeh v teku na 50 m

Iz Goriške

Natuška Marušič (7'6"), v skoku v višino pa Ksenija Mikluš (1.15 m):

Tekmam so prisostvovali župan, šolski skrbnik dr. De Vetta, ravnatelj srednjih šol in številni profesorji.

IZ DOBERDOBA

Na zadnji seji, ki je bila pred približno 14 dnevi, je naš občinski svet, kot smo del- no že poročali, sklenil jamčiti za redno odplačevanje 20-milijonskega posojila, ki ga je najel vodovodni konzorcij CAFO za zgradnjo kraškega vodovoda. Dalj časa so svetovalci razpravljali o plačah občinskih uslužbencev; končno je bilo sklenjeno, da bo začetna letna plača tajnika znašala 510 tisoč, pomožnega uradnika pa 471 tisoč lir. Obema so se priznali redni poviški, kot jih predvideva zakon.

IZ SOVODENJ

Oblastva v Benetkah so pred kakimi 14 dnevi odobrila načrte za gradnjo našega občinskega vodovoda. Načrte so že odpo- slali v Rim, da občina končno prejme že obljubljeni državni prispevek. Upamo, da bo tudi ta zadeva v kratkem rešena, nakar se bodo lahko pričela gradbena dela.

OBNOVA GORIŠKEGA LETALIŠČA

Na goriškem letališču bodo začeli po- pravljati razne naprave in poslopje. Do- slej se za ruševine na njem ni nihče zme- nil, sedaj pa je treba letališče spraviti v red, ker bo služilo vsedržavni ustanovi za vzgajanje letalcev. Tu se bo stalno vadilo okrog 120 učencev iz vseh krajev države.

NOV URNIK NA OBMEJNIH PREHODIH

Od prvega maja velja na obmejnih pre- hodih nov poletni urnik. Zato so odslej prehodi pri Šempetru, Solkanu, Rafutu, Mirnu, Ceglu in Števerjanu odprti vsak dan do 22. ure, ob sobotah, nedeljah in praznikih pa do 24. ure.

PEVSKI ZBOR EMIL ADAMIC

V nedeljo popoldne je Učiteljski pevski zbor Emil Adamič iz Slovenije priredil v prosvetni dvorani na korzu Verdi v Gorici koncert. Zbor je bil ustanov- ljen po prvi svetovni vojni v Gorici od učitelja Srečka Kumarja, ki že nekaj let počiva na poko- pališču pri Sv. Križu v Kojskem.

Kumar je bil tudi prvi nepozabni dirigent, in sicer do leta 1928 v Gorici in nato več let v Slove- niji. Nedeljski koncert je dirigiral Jože Kanc. Zbor, katerega sestavljajo profesorji in učitelji iz vse Slovenije, je odpel 18 pesmi. V prvem delu so bili na sporedu zgolj biseri slovenske pevske lirike, ra- zen Simonitičeve Furlanske in poskočne Debeli kum. V drugem delu pa je zbor izvajal pesmi vesele na- rave, razen otožne N'mav čez izaro. V zboru, ki raz- polaga zlasti z odličnimi solisti, pridejo morda celo do prevelike moči ženski glasovi. Že dolgo pa nismo slišali tako prijetnega soprana in tudi alt je zelo ugajal.

V imenu občinstva je domače dekle izročilo di- rigentu lep šopek rdečih nageljnov; eden izmed pevcev pa se je zahvalil za topel sprejem in zado- voljivo udeležbo pri koncertu ter kratko orisal po- slanstvo Učiteljskega zbora v Jugoslaviji in izven nje.

Ker je občinstvo navdušeno, ploskalo, je zbor še enkrat zapel Furlansko in z njo zaključil koncert. Sodimo pa, da bi bilo umestneje, če bi se pomemb- na kulturna prireditelj zaključila s kako slovensko pesmijo, saj furlanske ali italijanske lahko poslu- šamo doma in ni treba, da nam jih prihajajo pet iz Slovenije. Učiteljski zbor je v ponedeljek prire- dil koncert v Ronkah, v sredo pa v Vidmu.

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Razgovor z mladim dramatikom

Saša Martelanc spada k mladi literarni generaciji, ki se je začela uveljavljati pri nas v Trstu zadnja leta, in je gotovo eden najbolj nadarjenih. Njegovo torišče je radijska igra. Radio Trst A je oddajal že precej njegovih daljših in krajših dramskih del in vsa so vzbudila pozornost po svoji izvorni ter aktualni, izrazito sodobni vsebini. V soboto, 14. maja, je na radijskem sporedu njegova nova enodejanka »Ob četrt na enajst«. Ob tej priložnosti smo zaprosili mladega pisca za kratek razgovor.

(F. J.)

Kakšna je tema te vaše enodejanke?

V delu »Ob četrt na enajst« me je predvsem zamikala usodnost človeških srečanj. Holandski turist pivozi mlado Tržačanko. Ta dogodek bo zabeležen v dnevnem časopisju kot povsem zaključeno dejanje in še to le v nekaj vrsticah. Igra pa naj bi dogodek osvetlila kot višek neke nevidne drame, ki se razvija brez vednosti prizadetih. Zaključni akord pokaže, da sta bila človeka z dveh tako različnih koncev sveta partnerja skupne igre, ki bo postala vidna šele na tragičnem asfaltu nekje v tujem mestu. To se bo dogodilo ob uri, ki jo je natanko določila usoda: ob četrt na enajst. Delo sem napisal pred slabim letom in me danes v marsičem ne zadovoljuje več. Poslušalec mi bo zlasti upravičeno zameril nepotrebnost žrtev. Človek nehoti pomisliti na Cayatta: »Vsi smo morilci«...

Kakšne teme vas na splošno najbolj privlačujejo?

Usodnost sem pravkar omenil. Upam, da se je bom v zrelejši dobi lahko bolje lotil. Zanimajo me tudi drame, katerih pisec je hkrati jurist. »Dvanajst porotnikov« in dramska priredba »Upora na ladji Caine« sta dva tipična primera drame, ki me vselej očara. Prav posebno so mi pri srcu dela, ki so po svoji zunanji obliki fantastična, pravljicična ali celo groteskna in kot taka dopuščajo dramatik, da z njimi brilantno in na izviren način ocenjuje stvarnost. Tematika je lahko pri tem različna. Sploh sem na izvirmo posebno pozoren, dasi se zavedam, da je to čestokrat le zunanji blišč, ki zakriva revščino jedra.

Ali sem vam zdi, da vam prav vrst radijske drame najbolj odgovarja in da se lahko bolje izražate v radijski drami kot v noveli?

Predvsem moram poudariti, da je pisanje radijskih iger zame le »hobby«, do katerega sem prišel skorajda po naključju in brez izrazitega nagnjenja. Prvo enodejanko z naslovom »Nevtralna prestolnica« sem napisal kot poskus, ki me je opogumil in mi hkrati vlil veselje do tovrstnega pisanja. Na drugi del vprašanja pa ne morem odgovoriti, ker še nisem »zagrešil« nobene novele in mislim, da je tudi ne bom. Vsekakor pa čutim, da bi bila zame pot do dobre novele še težja, kot je in bo stremljenje po diskretni drami.

Katera stvar menite, da se vam je doslej najboljše posrečila?

Najraje bi iskreno odgovoril: nobena. A tak odgovor bi preveč dihal po lažni skromnosti z željo po nasprotnem učinku. Ne bom povedal nič originalnega, če rečem, da se mi je doslej še vsako delo zdelo najbolj posrečeno, ko sem ga dokončal in prvič prebral v celoti. S časom pa so se redno pričele kazati šibkosti, ki so rasle vzporedno s staranjem rokopa. Do neke mere me je zadovoljil »Ujetnik med oblaki«, a ideološki razgovor med nasprotnikoma je bil preveč dialektičen. »Diktator za eno noč« mi je bil po zamisli všeč, a dramska zgradba je zaostajala za zamisljo. »Usodna znamka« izpred štirih let je nekakšna šaljiya detektivka, ki je pa zlepa ne bi ponovno prebral. O drugih manjših stvareh nima smisla govoriti. Sobotni enode-

janki sem nekaj časa odkazoval prvo mesto, danes pa vidim, da bi bilo treba marsikaj popraviti. Rokopis se je pač pričel starati... Ali pa zato, ker se staram jaz?

Kaj imate v načrtu?

Predvsem izpopolnjevanje. A to ima vsak, zato reč to še ni odgovor. Trenutno pišem veseligr v treh dejanjih iz dijaškega življenja. Imenovala se bo »Ukor po ravnatelju«. Z njo se hočem oddolžiti dijaškim letom, ki so mi ostala v izredno lepem spominu. V počitnicah pa bi rad napisal zgodbo o dveh prijateljih, ki se svetovnonazorsko polagoma oddaljujeta drug od drugega in se končno znajdeti na nasprotnih okopih. Pri tem mi ne gre za politično debato, temveč za problem razumevanja in navednosti obsojanja. O ostalih načrtih raje molčim, ker mi tako govorjenje rado prinaša smolo!

Ali vas privlačujejo tudi druge oblike književnega dela, n. pr. odrska igra, novela, roman?

Odrska igra je poleg radijske najbližja mojemu zanimanju. Kaj takega me močno mika, vendar spada to pod poglavje »prihodnost«. O noveli sem se že izrazil. Mislim, da velja nekaj podobnega tudi za roman. Zaenkrat je to na vsak način prevelika stvar, da bi jo sploh jemal v poštev.

Kaj menite kot pripadnik mladega rodu na splošno o našem kulturnem življenju v Trstu?

Pri tem prvem intervjuju v svojem življenju opazim, da vabi človeka neka zapeljiva sila v bleščeče izjave in suverene sodbe. To lahko postane nevarno zlasti pri velikih problemih, ki jih človek pač ne more odpraviti z nekaj preračunanimi frazami. Zato se v tem okviru celotnega vprašanja sploh ne mislim dotakniti. Omenil bi rad le eno. To je vprašanje objektivne kritike. Staro načelo vseh časov je bilo: »Ne kdo, ampak kaj!«. Ne bi rad nevarno posploševal, a zdi se mi, da velja pri nas žal obratno: »Ne kaj, ampak kdo!«. Preveč beremo pozitivnih ocen, ki mejijo včasih na očitno reklamo. Osebnost me to zelo moti.

Se vam zdi, da nudi naše tržiško in slovensko življenje vobče dovolj zanimive snovi dramatik?

Mislim, da je vsako življenje zanimivo in vredno umetniške obdelave. Za navidezno nezanimivostjo se lahko skriva marsikaj: prevarano navdušenje, prazno samozadovoljstvo, pomanjkanje vere v jutrišnji dan. Naše življenje vobče kar kliče po persi kakšnega Shawa.

Koncert Učiteljskega pevskega zbora

V soboto, 7. maja, je na stadionu Prvi maj v Trstu imel koncert UPZ Slovenije »Emil Adamič«. To je bil prvi koncert od četrto predvidenih v kratki turneji s postajami v Trstu, Gorici, Ronkah in Vidmu.

Upam, da so bili z njim zadovoljni tisti, ki si želijo premišljenega in domiselnega podajanja pesmi, in oni, ki se naslanjajo ob prijetnem zvoknem materialu. Zbor ni sicer izvajal novega sporeda, če izzamemo Arničovo Pustno ter Simonitijevo Debeli kum in Furlansko. Vendar ni potrebno, da se zbor predstavi s samo novimi skladbami, pa že lahko rečemo, da je koncert bil na dostojni umetniški ravni. Pesem je namreč mnogostranska umetniška tvorba in se da prikazati in osvetliti z mnogih strani. Napačno bi bilo torej reči, da poznamo neko skladbo in da smo zajeli vso njeno vsebino, če smo jo slišali enkrat ali dvakrat; treba bi jo bilo slišati večkrat in v izvedbi različnih zborov. Odlike tega zbora so: pravilno tolmačenje glasbenega stavka, umeren in naravni pianissimi, dinamično valovanje včasih komaj opazno glasbenega toka in prijetna barva pevske gmote. Veliko zaslugu ima pri tem pevovodja Jože Hanc, ki je posebno tenkočuten v odkrivanju in uveljavljanju manj opaznih, a zato ne manj važnih sestavin lepe izvedbe zborovskih skladb.

S tem ne mislim reči, da so blie vse pesmi dobro zapete; kar je razumljivo, če se zbor zbira in vadi, kakor je trdil njegov predstavniki, samo šti-

Kaj bi najraje napisali?

Troje: zares duhovito igro, v kateri bi nastopali pristni, preprosti ljudje s svojimi drobnimi napakami, malimi veselji in vedrimi smehi; potopis z obiska (ki je pa le v načrtu) v Izraelu, ki je kot država predmet mojega globokega spoštovanja in občudovanja; in končno lepo pravljico, ob kateri bi se otroške oči veselo lesketale.

Ali težko pišete?

Največjo težavo mi predstavlja dokončno določanje glavnega dogajanja. Nikdar ne sedem k stroju s popolno izdelanim načrtom. Vselej sproti izbira med neštetimi možnostmi, ki se mi nudijo po poti; pri tem se držim le drobne osrednje niti. Ta neurejenost me čisto jezi, še večkrat pa se mi sprevrže v radovednost, kaj se bo pravzaprav zgodilo...

Ali se vam zdi, da mora človek doseči neko starostno zrelost, preden lahko obvlada snov, ali pa je snov sama tista, ki ga prisili k pisanju ne glede na njegove osebne izkušnje?

Po mojem je odločilnejša zrelost. Človeka sicer marsikdaj zamika snov, ki presega njegova izkušstva, a pri tem ve že vnaprej, da tvega zavoj v slepo ulico nedoživetosti in papirnate zgradbe. Najvažnejše pa je vsekakor vsaj zrnice nadarjenosti. Če te ni, se bo pisanje prej ali slej izkazalo za bolj ali manj spreten »bluf«. In še en element se mi zdi važen pri pisanju: smisel za humor. Nanj me je prvi opozoril moj oče, ki velja za duhovitega in globokega človeka.

Slovenski umetniki v Milanu

V Galeriji »del Milione« v Milanu razstavlja te dni skupina šestih slovenskih umetnikov, katerim se je pridružil črnogorski slikar Petar Lubarda. Razstavlja oziroma grafiki Riko Debenjak, Oton Gliha, Janez Bernik, Gabrijel Stupica in Marij Pregelj ter kipar Drago Tršar.

Znani milanski kritik Marco Valsecchi je objavil v velikem dnevniku »Il Giorno« prav ugodno kritiko o razstavi, v kateri pravi med drugim: »Veseli smo te kolektivne razstave sedmih jugoslovanskih umetnikov... in to ne toliko zato, ker se zde daleč in neobremenjeni od socialističnega realizma, kot pa zaradi njihovih lepih in očitnih kvalit, ki se razodevajo brez posebnih »ideoloških« ozirov... Ti slikarji dokazujejo, da jim je bolj do slikarskega učinka kot do vsebinskih idej... Pri vsakem je očitna stična točka ali celo pripadnost k evropski kulturi; a je zanimivo opazovati, kako znajo po svoje izraziti njene ideje in se izogniti nadležni akademiji internacionalizma.«

Kritik potem posebej govori o vsakem izmed razstavljačih umetnikov. Za tri najmočnejše smatra Otona Gliho, Janeza Bernika in Rika Debenjaka.

KROZEK SLOVENSKEGA IZOBRAZENJEV V TRSTU vabi na sestanek, ki bo v petek, 20. maja, ob 20.30 v društvenih prostorih v Trstu, ul. Commerciale 5/I. Na sporedu je predavanje o aktualnem vprašanju, nato razgovor o prihodnjih izletih in letovanju.

GOSPODARSTVO

Kako uničujemo rdečega pajka

V zadnjih letih se je po naših krajih razširil rdeči pajek (*paratetranychus pilosus*), ki prav tako škoduje rastlinam kot listne uši: razmnoži se predvsem na spodnji strani listov, iz katerih srka sok. Ti listi najprej porumenijo in zatem odpadejo, vse drevo ali rastlina pa ošibi. Hudo je tudi, da rdeči pajek napada najrazličnejše rastline, kot n. pr. trte, jabolane in hruške in drugo drevje, cvetlice ter olepševalno grmičevje.

Rdeči pajek je sicer neznatna živalica, saj je le redkokdaj dolg pol milimetra, toda na spodnji strani listov se jih večkrat

nabere toliko, da so vsi listi rdeči. Pajek prezimi v obliki jajčeca, iz katerega v začetku pomladi izleze ličinka. Zatem se hitro množi, tako da imamo do konca pomladi tudi devet rodov.

Rdečega pajka zatiramo pozimi in spomladi: pozimi uničujemo jajčeca, pozneje pa jajčeca, ličinke in odrasle pajke. Najbolje je, če pozimi poškopimo napadene rastline z oleofosom 20, čeprav imamo še druga dobra škropila, spomladi pa rastline škropimo s pripravkom Fac Extra, in sicer kakor hitro se pojavijo rdeči pajki. Škropilo pripravimo tako, da premešamo 150 gramov prahu v nekaj litrih vode in potem razredčimo z drugo vodo, dokler ne dobimo 100 l škropila. Po 3 — 4 tednih moramo škropljenje ponoviti.

— • —

Svetovni pridelek koščičarjev

Glavni koščičarji so breskve, češnje, češplje in marelice. Poglejmo, kje pride-lajo največ tega sadja:

1. **Breskve:** Lansko leto (1959) je znašal pridelek v 20 glavnih državah — iz držav za železno zaveso podatki niso znani — skoraj 35 milijonov stotov, od katerih skoraj polovica v ZDA, nad 8 milijonov stotov v Italiji, ki je imela izredno velik pridelek. Na 3. mestu je Francija z 2,7 milijona stotov, zatem pride Japonska s poldrugim milijonom stotov. Ostale države so: Argentina, Turčija, Španija, Avstralija, Grčija, Mehika, Kanada, Čile, Jugosla-

vija itd. Pridelovanje breskev se vedno bolj širi.

2. **Češplje:** Skupni pridelek v 24 glavnih državah je dosegel skoraj 28 milijonov stotov. Med pridelovalci češplj zavzema daleč prvo mesto Jugoslavija, kjer je znašal pridelek 11,8 milijona stotov. Na 2. mestu so ZDA s 5 milijoni stotov, na 3. Zahodna Nemčija s 3,2 in nato Italija ter Anglija s približno enim milijonom stotov vsaka.

3. **Češnje:** V 23 glavnih državah so lani pridelali 9,1 milijona stotov, in sicer v ZDA skoraj 2 milijona, v Italiji 1,7, Zg. Nemčiji 1,5 in v Jugoslaviji skoraj milij. stotov (937.800). Sledijo v padajočih količinah Francija, Turčija, Španija itd.

4. **Marelice** je bilo lani pridelanih 6.435.000 stotov, od katerih 2.084.000 v ZDA, 1.140.000 v Španiji, 635.000 v Iranu - Perziji, 487.700 v Italiji. V padajočih količinah sledijo Jugoslavija, Francija, Avstralija in druge.

ULTRAVIOLETNI ŽARKI IN PRAŠICEREJA

Na Švedskem so ugotovili, da je mogoče prašiče obvarovati pred nalezljivimi boleznimi in da prašiči tudi hitreje rastejo ter se debelijo, če jih osvetlujemo z ultravioletnimi žarki. Zato so marsikod na Švedskem napeljali v svinjake elektriko ter namestili posebne žarnice z živim srebrom.

VALUTA — TUJ DENAR

Dne 11. maja si dobil oz. dal za:

ameriški dolar	619—622 lir
avstrijski šiling	23,75—24,10 lir
100 dinarjev	84—86 lir
100 francoskih frankov	123—125 lir
funt šterling	1725—1740 lir
nemško marko	148—149 lir
švicarski frank	142,75—143,75 lir
pesos	7—8 lir
zlat	704—707 lir
napoleon	4300—4400 lir

ŽENA IN DOM

Noge in čevlji

»Tople noge — hladna glava« pravi star pregovor. Na žalost pa so čisto mrzle tudi noge. Slab krvni obtok ne preskrbuje z zadostno količino krvi dele telesa, ki so od srca oddaljeni. Pri tem ni nobene pomoči; človek si mora pomagati sam. Zelo dobro je večkrat tekati po prstih in prste v čevljih čez dan čimvečkrat skriti ter jih spet raztegniti. Zjutraj zelo priporočajo masaže s krtačo, kar poživlja krvni obtok. Najučinkovitejše pa so menja-joče kopeli. Stopala in meča je treba izmenoma potapljati v vročo in v mrzlo vodo. Vroči vodi damo pest soli in nekaj evkaliptusovega olja. V vroči vodi je treba ostati trikrat tako dolgo kot v mrzli. Kopel se konča z mrzlo vodo. Po kopeli je treba noge obrisati in jih natreti z žganjem. Preozke čevlje pa raje podarite; sami pa si kupite dovolj velike čevlje in nogavice iz svile, volne ali bombaža.

Če se vam noge potijo, čevlje večkrat prezračite, noge pa vsak večer umijte in jih natrite z grobo brisačo, da pospešite krvni obtok. Skoraj vse ženske (tako vsaj upamo) nogavice takoj splaknejo. Toda kaj delajo moški? Oni nosijo nogavice kar po tri ali štiri dni, ne da bi jih splaknili. To je pozneje pogosto vzrok za razna obolenja nog. Kako pa ravnamo s posebno znojnimi nogami? Raztopite 50 gramov magnezije v umivalniku tople vode. V tem namakajte noge pet minut in to ponavljajte štiri-najst dni.

Tam, kjer vas čevlji stiskajo, drgnite noge s plavcem, kar bo preprečilo nastajanje trde kože. Kjer pa je kakšno posebno boleče mesto, ga namočite v slano kopel za noge. Utrujene noge natrite s špiritom in ga pustite izhlapevati na koži.

... ČEVLI — VELIKA SKRIB

Preozke čevlje raztegemo, če jih damo na kopito, ki smo ga preko noči namočili v vodi, da nabrekne. Ko se les posuši, lahko potegnemo kopito iz čevlja, ki bo zdaj gotovo dovolj prostoren. Lakaste čevlje ne sušimo nikoli na toplem, ker lak zelo hitro poka. Negujmo jih s čebulo. Lak zdrgnemo s preležano čebulo in nato zloščimo. Enak postopek velja za lakaste torbice. Bele čevlje iz nabuka čistimo samo z belo radirko, nato pa naprašimo z belim praškom oziroma uporabimo tekočino za beljenje. Preden jih obujemo, obrišemo odvečno belilo z mehko krpo.

Najljubši čevlji so postali preveliki. Vzemite kosček hrapavega usnja in ga nalepite v opetnik, čevlji se bo noge spet lepo oprijeli. Zelo umazane čevlje s težavo očistimo samo s krtačo. Včasih moramo uporabljati tudi vodo. V tem primeru jih moramo umiti z mlačno vodo in dobro osušiti s krpo. Popolnoma pa jih posušimo v senci in na hladnem. Toplota in sonce usnjo škodujeta, ker postane trdo. Vendar je bolje čevlje umiti, kakor namazati pasto za čiščenje na blato.

NAŠ RECEPT

Ledvice v omaki. 40 dkg ledvic položimo za nekaj časa v mleko in jih zrežemo na tanke liste. Nato prepražimo na 8 dkg masti, 5 dkg čebule, vržemo nanjo ledvice in jih pražimo toliko časa, da se sok izduši, nato posipamo po njih 5 dkg moke, jo prepražimo, zalijemo z vodo, osolimo, popopravimo, pokapamo s kisom, prevremo in serviramo.

Špinačna solata. 30 dkg špinata, ¼ dl olja, 2 žlici gorčice, sol, česen, poper. Špinato dobro operemo, razpečljamo, narežemo na rezance in zabelimo s solatno omako, ki je sestavljena iz olja, gorčice, popra in česna.

Redčenje breskev na drevesu

Zdravo in dobro negovano breskovo drevo zarodi mnogo plodov. Če ne nastopijo kakšne neugodne vremenske razmere (mraz, slana) bolezni ali kaj podobnega, ostane na drevesu preveč plodov in sadjar mora plodove razredčiti, da ne bo imel samega drobiža.

Naši gojitelji breskev dobro vedo, kako je važno redčenje plodov. Plodovi, ki ostanejo, so pravilno gosti, se vsi skoraj enako razvijejo in kažejo sorazmerno enako debelost, plodovi pa imajo tudi lepšo barvo. Take breskve se na trgu tudi dobro prodajo. Žal imajo le redki naši sadjarji dovolj časa za redčenje plodov, posebno danes, ko je na deželi tako malo delovne sile: redčenje moramo še vedno izvršiti ročno, čeprav imamo danes na razpolago tudi posebne hormone. Redčenje se izplača in delo ni težko, le da mora biti vestno izvršeno.

Redčimo predvsem tiste breskove sorte, ki dozoriijo v drugi polovici julija; to delo pa izvedemo okoli 15. maja, ko je zarojeni plod debel kot večji lešnik. Nekateri redčijo dvakrat: najprej sredi maja in nato konec maja ali prve dni junija.

Koruza ali turščica

Na vsem svetu letno pridelajo okoli 1900 milijonov stotov koruze. Nekoliko večji pridelek daje pšenica (2180 milijonov stotov), medtem ko znaša pridelek riža 1700 milijonov stotov.

Prvotna domovina koruze so Francija, Amerika in severne obale Južne Amerike. Od tam jo je pripeljal v Evropo že Krištof Kolumb. Tu se je hitro razširila in zatem prešla v ostale dele sveta. Sadili ali sejali so jo skoraj izključno za človeško prehrano, a danes smatrajo koruzo za prehrano le revnih slojev. Zanimivo je, da se je koruza najmanj razširila po Aziji, kjer živi največ revnega ljudstva: koruza ni mogla izpodrinuti riža, ki je skoraj izključna hrana revnih azijskih ljudskih množic.

Od vsega svetovnega pridelka koruze gre danes le manjši odstotek za človeško prehrano. Mnogo več koruze pokrmijo živali, zlasti danes, ko se čedalje bolj uporabljajo različne izravnanne krmne mešanice. Vedno več koruze zahteva tudi industrija, ki jo predela v alkohole, škrob, smole, lake in stotine drugih izdelkov.

VIRGILU ŠČEKU V SPOMIN

Najbolj ga je, kot je prirodno, bolelo, da ni bil na Goriškem izvoljen **niti en naroden Italijan**, temveč od petorice poslancev štirje Slovenci, in sicer dr. Josip Wilfan, Virgil Šček, dr. Karel Podgornik in Josip Lavrenčič, peti pa je bil italijanski komunist Tuntar, za katerega so glasovali tudi slovenski komunistični delavci. Niti ta ni torej zastopal samo Italijanov, temveč deloma tudi Slovence. Na komunistični listi je bil sicer tudi slovenski kandidat Josip Srebrnič, toda on ni prodrl, ker je dobil samo 232 prednostnih glasov, Italijan Tuntar pa 5.108.

87. Dr. E. BESEDNJAK

UGLED SLOVENCEV

Velika volilna zmaga na Goriškem je najprej dokazala, da ima dežela izrazito slovensko večino. V številkah je to bilo vidno še bolj zaradi tega, ker se na Goriškem in v Furlaniji fašistom ni posrečilo kot na Tržaškem in v Istri združiti v svoj »narodni blok« skoro vseh starih italijanskih strank in ker so zato goriški Italijani nastopili precej razcepljeni.

V primerjavi s to razbitostjo so se Slovenci zdeli italijanski javnosti politično enotni in narodno disciplinirani, kar je le povečalo njihov ugled. Ugodno je vplivala tudi njihova velika udeležba pri volitvah. Saj so naši ljudje povsod, kjer je vladala svoboda, glasovali v številu, ki je šlo čez 90 odstotkov! To je bil izreden dogodek tudi za Italijo, kateri je bila taka udeležba nepoznana. Pričal je, da smo goriški Slovenci dobro organizirani, zavedeni in politično zrel narod, ki nikdar ne

zaostaja za Italijani, marveč jih očitno prekaša.

Izidi na Goriškem so imeli še to dragoceno stran, da so dvignili potlačene duhove Hrvatov in Slovencev v Istri, tako so laže prenesli fašistične krivice in težki volilni poraz v svoji deželi. Zmaga Goričanov je navdajala vse s tolažbo in ponosom.

Od naših kandidatov je zmagal le eden, dr. Josip Wilfan. A ker je bil istočasno izvoljen tudi na Goriškem, je svoj istrski mandat lahko odstopil dr. Stangerju, tako da so tudi Hrvati prišli do svojega res krvavo zasluženega zastopnika v rimski zbornici.

»DOLŽNI SMO JIM GLOBOKO HVALEŽNOST«

Iz tega je jasno razvidno, kako velikega, naravnost zgodovinskega pomena je bila volilna zmaga na Goriškem. Ona edina je omogočila, da so Hrvati in Slovenci prišli do kolikor toliko primerne in zaokroženega parlamentarnega predstavnštva: namesto 8 poslancev smo jih dobili vsaj pet.

V Edinosti je izšel članek pod naslovom: **Še bomo živeli, v katerem se Goričanom izreka zato javno priznanje. »S svojim discipliniranim in strnjnim nastopom«, je tu rečeno, »so v teh dneh nesreče vlili balzama v krvave rane našega ljudstva in maščevali mučeništvo naših zapostavljenih bratov v Istri. Dolžni smo jim globoko hvaležnost«.**

Med javnimi delavci gre prav posebna zasluga dr. Josipu Bitežniku, glavnemu tajniku naše politične organizacije v Gorici, ki je tiste čase žrtvoval vse dneve in večkrat pozne noči izključno našemu volilnemu boju. Nič se ni pomišljal zanemarjati svoje mlade dru-

žine. Glavno mu je bilo, da Slovenci zmaga. Neutrudno je potoval od vasi do vasi, se sestajal z zaupniki, jim dajal navodila, prirejal shode in budit narodno zavest ljudstva.

BOGATO POPLAČANI TRUD

S socialnim programom naših Kmečko-delavskih zvez, ki je upošteval v prvi vrsti potrebe revnih, delovnih slojev, smo imeli uspehe ne samo med koloni in kmeti, temveč tudi med industrijskim proletariatom. Na raznih shodih se je primerilo, da so se po govoru našega predstavnika oglasili k besedi komunisti ali socialisti ter izjavili, da bodo »to pot izjemoma glasovali« za našo listo.

Temu je bil vzrok tudi v tem, da je maja 1921 igral veliko vlogo zlasti narodni moment, saj so ljudje imeli občutek, kot da gre za nekako ljudsko glasovanje. Razen tega se je pa izvršil isto leto razkol v italijanski socialistični stranki v komunistično in druge struje ter se vsi delavci niso še znali opredeliti.

Kolik uspeh smo imeli v delavskih vrstah, nam nabolje pričajo številke v izrazito rudarskem volilnem okraju Idriji: dne 15. maja je naša kandidatna lista dobila 2022 glasov, Tuntarjeva in Srebrničeva komunistična 95, za fašiste je volilo 16 oseb (idrijski državni uradniki), za socialiste pa samo 4. (Dalje)

Naročnike, ki niso še poravnali naročnine, opozarjamo, naj to store čimprej. Poravnajo jo lahko ali na upravi lista ali po poštni položnici, ki jo dobe na vsakem poštnem uradu.

Uprava

V tistem dimu smo končno zagledali pred seboj visok kup materiala, ki so ga eksplozije iztrgale iz čela rova. Kapo je zatulil »Los, geht's!« in morali smo se lotiti dela. Druga skupina je pripeljala vagončke, s katerimi so odvažali material. Morali smo delati naglo, ker je bilo treba čimprej očistiti čelo rova, da so se civilni delavci in interniranci, ki so s svedri na stisnjen zrak vrtali v steno nove luknje za razstrelilne naboje, lahko hitro spet lotili dela. Rovi so bili že tako slabo razsvetljeni in v dimu se je še slabše videlo, delali pa smo nagnjeni na kup, da smo morali zelo paziti, da nismo z lopatami ranili drug drugega. Ker nismo mogli svobodno zamahovati z lopatami, je bilo delo še bolj utrujajoče. Material je bilo treba dvigniti s kupa in ga zavihetati v vagončke v čim manjšem loku, to pa je bilo zelo utrujajoče. Kljub vsej pažnji je bil včasih le kdo zadet, kar je povzročalo prepire in tudi kak udarec. Zlasti Rusi so bili v tem pogledu zelo občutljivi in so vsako tako nezgodo vzeli zelo resno, kot hoteno hudobijo, ter so bili takoj pripravljeni na pretep. Navsezadnje je planil vmes kapo in napravil konec zadevi z nekaj udarci s pestjo po glavah.

Ko smo očistili nekaj kvadratnih metrov prostora stene, se je prikazal iz dima civilni delavec, nasadil na pnevmatično vrtno napravo novi jekleni sveder z diamantno konico, in začel vrtati nove luknje. Pridružil se mu je mlad, vitek Poljak, interniranec bledega, žensko nežnega obraza, ki je stisnil pod pazduho drugi pnevmatični sveder, in začel se je peklenski hrup, v katerem ni bilo mogoče več razumeti besede. Tudi najhujše kričanje smo komaj razločili. Če smo se hoteli sporazumeti, smo se lahko le s kretnjami, ali da smo si gledali v usta. Čudno je, da nismo tam notri vsi uglasili. Vrtalna svedra sta hrumela v določenem ritmu in včasih, kadar smo bili boljše volje, ali kadar nas je prevzemalo hrepenenje po domovini in svobodi, smo glasno prepevali k tistemu divjaškemu ritmu vsak svojo pesem, ne da bi nas bil kdo slišal.

Nakladanje je bilo težko, vendar pa niti od daleč tako utrujajoče kakor vrtanje. Zato smo se čudili mlademu Poljaku, da

Tekma s smrtjo 11.

E. Z.

je rajši vrtal, kakor da bi prijel za lopato. Sama jeklena naprava s svedrom je tehtala nekaj deset kilogramov in med vrtanjem jo je bilo treba držati pod pazduho ali naslonjeno na ramo, pri tem pa je bilo treba še s težo telesa porivati sveder, da se je laže zarival v steno. Najhuje pa je bilo silovito tresenje, ki mu je bil vrtalec izpostavljen z vibriranjem svedra. Tudi hrumenje je seveda sam najbolj občutil. Civilni delavci so se mnogokrat menjali, toda tisti mladi Poljak je ostal vedno tam, čudili smo se njegovi vnemi za vrtanje in ga nagovarjali, naj ga vendar pusti, ker ga bo uničilo, pa se ni dal pregovoriti. Morda mu je bila naprava tako všeč, še bolj verjetno pa je, da je hotel ostati pri svedru, ker je delal tako v družbi civilnega delavca, in ta mu je včasih odstopil malo hrane, kos kruha ali salame, ali pa kakšno jabolko. Kljub temu je bilo Poljaka vsak dan manj. Pri dnevni svetlobi ga je bilo kar strah pogledati. Bil je prosojno rumen in pri hoji ga je zanašalo kot pijanca. Bil sem prepričan, da ne bo dočakal konca, če se ne bo spametoval, in res je čez nekaj mesecev umrl od oslabelosti, v prvih mesecih leta 1945.

Civilni delavci, ki jih je bilo še več v rovih, niso skoro nikoli spregovorili z nami, razen kar je bilo najnujnejšega v zvezi z delom. Bilo jim je strogo prepovedano spustiti se z nami v pogovor. Vendar pa so se počasi razvili med nami in njimi določeni stiki. Nekateri italijanski in poljski civilni delavci so nam nekajkrat prinesli celo nekaj jabolok v zameno za cigarete, ki smo jih dobivali v paketih. Za božič pa so preskrbeli kapotom celo psa, da so si ga spekli. Toda o tem pozneje. Zaupali pa so le malokomu, v strahu, da bi SS-ovci ne zvedeli za te kupčijske zveze. In prav zaradi tega so jih verjetno stalno menjavali, tako da nismo postali z nobenim prav domači.

(Dalje)

ŠPORTNI PREGLED

Talij svetovni šahovski prvak

Prejšnji teden sta v Puškinovem gledališču v Moskvi zaključila bitko dva velikana lesenih šahovskih figur: dosedanj svetovni prvak Miša Botvinnik in njegov 23-letni izzivalec iz Rige Mihael Talj. Tako se je uresničila Taljeva velika želja, da bi igral s svetovnim prvakom. Ze pred enajstimi leti je namreč takratni 12-letni Mihael želel igrati z Botvinnikom, ko je ta letoval v Rigi. Lastnica vile pa ga je naglala: »Svetovni prvak spi, ti mali pa pojdi domov!«. Po dolgih letih pa si je Talj pravico do dvoboja vendarle tudi uradno pridobil. Taljev vzpon se je razvijal, kot je izjavil neki sovjetski vele mojster, z nadzvočno brzino in naravno je, da je tako naglo napredovanje izzivalo odpor predvsem tistih starih vele mojstrov, katere je puščal za seboj. Napadali so ga in trdili, da so njegovi uspehi plod nore sreče. Toda prihajale so vedno nove in nove zmage in zdaj tudi naslov svetovnega prvaka.

Skoraj dva meseca so ljubitelji spremljali potek te šahovske drame, ki se je končala z zmago Mihaela Talja z izidom 12,5 : 8,5. Vsi šahisti so uprli oči v Moskvo, kjer sta se spopadla po slogih povsem različna velikana. Na eni strani znanstvenik Botvinnik, njegova zbranost, osredotočenost, neomajna volja za zmago in neizčrpno bogastvo otvoritvenih idej, na drugi strani pa življenjska moč mladeniča temnih, gostih las ter nemirnih in melanholičnih oči, fanatična samozavest in skoraj nedoumljiva kombinatorska sposobnost. Botvinnik je bil resen, skromen in ljubezniv, nasprotnik pa dečje razpoložen. Talja primerjajo z ognjem, Botvinnika z

ledom. Med tekmovalcem je Botvinnik skoraj ves čas presedel za desko, njegov nasprotnik pa je krožil po odru in se sprehajal. Talj je z lahkoto vlek poteze in ni izrabljal vsega razpoložljivega časa, Botvinnik pa je pred sleherno potezo dolgo mislil in zahajal navadno v bolj ali manj hudo časovno stisko.

Kot je znano, se je bitka končala z zmago mladega Talja, ki je z lahkoto svoje igre presenetil tudi vse tiste, ki so sicer predvidevali njegovo zmago nad starim prvakom. V zgodovini šaha je Talj najmlajši svetovni prvak. Rodil se je 9. novembra 1936. leta in šah je začel igrati zelo mlad. Leta 1954 je postal šahovski mojster, leta 1957 pa vele mojster. Talj je po poklicu časnikiar.

Po četrti in peti partiji so strokovnjaki prišli do enodušnega sklepa, da je svetovni prvak pogodil pravo taktiko proti Talju: zaprta otvarjanja. Zdelo se je, da je Botvinnik našel ključ in razvozal Talja. Ta ključ bi bilo treba samo zaobrniti, pa bi se dogodki v tem dvoboju zasukali povsem drugače. Toda v šahovskem boju izziva vsaka akcija, kakor v mehaniki, nasprotno akcijo. Talj se ni hotel podrediti nasprotnikovi volji, marveč je iskal način, kako zrušiti načrte svetovnega prvaka. Talj je prebil kmetske trdnjave Botvinnika z močnim sredstvom: z žrtvijo figure in tako iztrgal pobudo iz Botvinnikovih rok. Figure belih in črnih so se udarile med seboj, ostra izmenjava v odnosu sil je zapletla boj, iz katerega je izšel svetovni prvak. Talj je s svojo hitro in učinkovito igro, vso pretkano z duhovitimi zamislimi in kombinacijami navdušil vse prisotne in druge ljubitelje te plemenite igre.

Talj sam je bil v začetku prepričan, da bo izid dvoboja rešen v zadnjih partijah in zato njegova lahka zmaga predstavlja presenečenje. V zadnjih partijah je igral uravnovešeno, kar so mu mnogi zamerili. Z vidika psihološke športne zmage je bila najboljša sedemnajsta partija, igra poguma. Miša je igral v 12. potezi f4, kar je pomenilo za marsikatero takojšnjo vdajo. To je bila najslabša poteza, toda Talj je partijo dobil. Botvinnik je bil tako presenečen in tako se je zamislil ob tem, da je začel v časovno stisko, v kateri je napravil odločilne napake. Morda niti sam ni bil prepričan, da je mogel Talj povleči tako slabo potezo. Toda izkazalo se je, da je bila to najboljša poteza dvoboja, čeprav objektivno gledano najslabša.

Mnogo je takih šahistov, ki bi se lahko borili z njim za najvišjo lovoriko. Predvsem je to »večni

drugi« Estonec Keres, ki je na turnirju kandidatov v Jugoslaviji dosegel proti Talju odličan uspeh 3:1. V šahovski javnosti bi tako srečanje brez dvoma izzvalo večje zanimanje kot povratni dvoboj med Taljem in Botvinnikom, ki bo prihodnje leto, ker se je pokazalo, da Botvinnik nazaduje. Zanimiv bi bil tudi dvoboj med Taljem in novim ruskim prvakom Korčojem. Talj sam je izjavil, da je zdaj na svetu pet ali šest šahistov enake vrednosti, ki bi mogli nositi svetovno šahovsko krono. Ti so: Botvinnik, Keres, Smislov, Bronštajn, Petrosjan in Gligorić.

PD ŠKAMPERLE — PD SKEDENJ 5:4

V nedeljo sta se srečali namiznoteniški ekipi PD Škamperle (Grbec, Kovačič in Tomsic) in PD Skedenj (Merlak, Sosiš in Germani). Boj je bil zelo zanimiv in zmago so tudi tokrat odnesli, čeprav s tesnim izidom 5:4, domačini. Srečanje B ekip se je končalo z zmago Skedenjcev z izidom 5:4. Za Skedenj B so igrali Patrizio, Berginc in Bucaj, za domačine pa Jurkič, Posega in Batista.

PORTUGALSKA — JUGOSLAVIJA 2:1 ...

V nedeljo so v Lizboni pred 55 tisoč gledalci Jugoslovani zapustili igrišče poraženi. Jugoslavija je nastopila v naslednji postavi: Soškić, Djurković, Jusufi, Zanetić, Crnković, Perušić, Sekularac, Mujčić, Zebec, Galić in Kostić. Gole so zabili Santana in Matateu za domačine in Kostić za Jugoslovane. 22. maja bo povratno srečanje v Beogradu.

... IN ANGLIJA — JUGOSLAVIJA 3:3

Jugoslovansko državno moštvo se je v sredo srečalo v Londonu z Anglijo. Del tekme so prenašali po Evroviziji. Jugoslovani so pokazali izredno lepo igro in bi tekmo lahko zmagali, da niso nekaj minut pred zaključkom začeli nesmiselno in brez potrebe preigravati nasprotnike celo v svojem kazenskem prostoru. Tako so Angleži dve minuti pred koncem izenačili. Izid je bli 3:3 (1:1).

Od športa do športa

V 208 km dolgi kolesarski dirki Freccia Vallona je zmagal Belgijec italijanskega porekla Cerami. Finale evropskih nogometnih prvakov bo kmalu na sporedu, odigrala ga bosta Real Madrid in Eintrach iz Frankfurta. V tekmovalju velesejmskih mest je Barcelona v finalnem srečanju premagala ekipo Birmingham z izidom 4:1 in tako osvojila prvo mesto.

Kot za alpske smučarje, tako so strokovnjaki sestavili lestvico tudi najboljših skakalcev v pretekli sezoni. Upoštevali so tekmovalja: Kongsberg-Cup, Squaw Valley, Hollmenkolen, Lahti in Planico. Lestvica je naslednja: 1. Recknagel (Vzh. Nemčija) 399,5; 2. Bolkart (Zah. Nemčija) 381,4; 3. Plank (Avstrija) 378,5; 4. Halonen (Finska) 371,6 in 5. Leodolter (Avstrija) 366,4.

NAJBOLJSI BOKSARJI NA SVETU

Znana ameriška športna revija Ring Magazine je objavila lestvico najboljših sedanjih poklicnih boksarjev. Najboljši boksar v aprilu je bil Pone Kingpetch (Tajlandija), ki je osvojil svetovno prvenstvo v mušji kategoriji. Lestvice so naslednje: Težka kat.: prvak Johansson (Svedska); najboljši boksar: Liston (ZDA); srednje teška kat.: prvak Moore (ZDA), najboljši boksar: Johnson (ZDA); srednja kat.: prvak Pender (ZDA), najboljši boksar: Robinson (ZDA); srednje lahka kat.: prvak Jordan (ZDA), najboljši boksar: Rodriguez (Kuba); lahka kat.: prvak Brown (ZDA), najboljši boksar: Ortiz (ZDA); peresna kat.: prvak Moore (ZDA), najboljši boksar: Gonzales (Argentina); petelinja kat.: prvak Becerra (Mehika), najboljši boksar: Halimi (Francija); mušja kat.: prvak Kingpetch (Tajlandija), najboljši boksar: Perez (Argentina).

Ob dvanajsti uri so skušale Avstrija, Nemčija in Turčija še enkrat odvrniti od sebe usodno smrt. Preko švedske vlade so 5. oktobra zaprosile ameriškega predsednika Wilsona za premirje in naj se začnejo pogajanja za mir.

Na frontah je pa še vedno grmelo in uradna poročila so govorila: nespremenjeno. Divjanje policije proti slovenskim voditeljem se ni ustavilo.

Zato je Amerika odgovorila preko Švice nemški vladi, da sploh ne more pričeti pogajanj za premirje, dokler stoje sovražne čete na tujih tleh. Neizbežna usoda je zapisala osrednjim državam in dinastijam — smrt.

To resnico so junaško povedali cesarju Karlu v obraz zastopniki narodov, ko jih je posamič sprejel v vzhodnem armadnem poveljstvu v Badenu. Poslanec Korošec je vladarju pojasnil, da so Jugoslovani že za časa ljubljanskih slovesnosti sklenili, da si bodo svojo bodočnost pisali sami.

Pred razsulom

Nekaj tednov pred razsulom Avstrije je grozilo slovenskim deželam novo opustošenje. Glavni vojaški stan je sklenil, da

130

V SONCU in senci

(Usoda Habsburžanov)

umakne fronto na staro avstrijsko mejo k Soči. Kraji, ki so komaj začeli odstranjevati razvaline, bi se znova znašli sredi ognja. Nemška in avstrijska vlada sta namreč pristali na Wilsonovo zahtevo, da pred kakršnim koli pogajanjem izpraznijo tuja zasedena ozemlja.

Zato so poslanci Koroške in Fon ter tovariši vložili pri cesarju protest, da bi zlasti Goriška zopet postala bojno polje.

Dne 16. oktobra je cesar Karel skušal rešiti prestol in monarhijo z novim proglasom. Predlagal je svojim narodom, naj se ustanovi zvezna država Avstrija z nemško, češko, ilirsko in rusinsko državo. Trst z okolico pa naj bi dobil posebno ureditev. Za mejo med slovensko samoupravo Ilirijo in nemško Avstrijo so določili Dravo. Cesar pravi v proglasu, da bo nova država osnovana na samoodločbi narodov. Izrecno

pa poudarja, da je »moji vladi naročeno, da nemudoma pripravi vsa dela za obnovo Avstrije«.

Ta cesarjev korak je pa prišel zgodovinsko že prepozno. Če bi bil prišel par mesecev prej, bi si bil morda cesar rešil krono.

Dan po cesarjevem proglasu se je ustanovilo Narodno vijeće (svet) Slovencev, Hrvatov in Srbov s sedežem v Zagrebu.

Pod vodstvom dr. Korošca je Narodni svet dne 21. oktobra 1918 objavil zgodovinsko važno izjavo. V njej polaga temelje bodoči jugoslovanski državi z besedami: »Zahtevamo ujedinjenje celokupnega našega naroda Slovencev, Hrvatov in Srbov na vsem njegovem etnografskem ozemlju, kjer naš narod danes živi, brez ozira na pokrajinske in državne meje, v eno samo edinstveno, popolnoma suvereno državo«.

(Dalje)

Za bistro glave

1. IZREK NA ČRTICAH

P — — — O S T V vsako črtico je treba
— — — P O N — — T vpisati po eno črko, da
D — — A V — — S T dobimo besede določene-
T — L I — — — ga pomena. Dodane čr-
A L — — — — N ke, brane po vrsti, dajo
— — — M — V K A neki izrek.
— — D I M — E S T A

2. IZPUSTKI

FLIKANJE () Vsaki navedeni besedi
ZADREGA () odvzemi po eno črko, ta-
VREDNOST () ko da dobiš nove bes-
SEZNAM () de znanega pomena. Vpi-
MASAKER () ši odvzete črke v okle-
KRANJEC () paje poleg besede: Če
ZVODNIK () jih boš bral po vrsti, boš
VRTENINA () dobil slavnega franco-
VLAŽNOST () skega komika.

3. PREMICA ŠTEVILNICA

56 — 26 — 62 — 29 — 9 — Črke iz spodaj opisanih
49 — 25 — 33 — 60 — 28 — besed je treba s pomoč-
30 — 43 — 16 — 32 — 21 — jo številke prenesti v o-
11 — 3 — 15 — 51 — 19 — kvir, kjer dobiš v vo-
44 — 17 — 14 — 27 — 58 — doravnih vrstah neko
37 — 47 — 36 — 18 — 23 — misel.
7 — 42 — 1 — 45 — 46 — 1-14 nauk o tehnični u-
6 — 59 — 52 — 2 — 39 — porabi elektrike, 15-22
34 — 57 — 53 — 38 — 31 — slovenski pesnik, 23-29
63 — 20 — 35 — 8 — 12 — razbojnik, 30-35 velika
4 — 41 — 13 — 24 — 50 — politična, nacionalna in
10 — 55 — 22 — 61 — 40 — ekonomska enota, 36-41
54 — 48 — 5 veselica, razvedrilo, 42-
48 pregreha, grdobija,
49-54 ime Tisiglavce, 55-59 kos pohištva, 60-63 pred-
dverje, hodnik.

4. UGANKE

1. Nepovabljen pridem sam, siliti pa se ne dam. Kdor me videti želi, leže naj in zameži.
2. Pastirica je gnala gosi na pašo. Ena gos je šla pred dvema, ena za dvema, ena pa sredi med dvema. Koliko gosi je bilo?
3. V neki družini je bilo več otrok: dečkov in deklic. Vsaka deklica je imela ravno toliko sestic, kolikor je bilo bratov, vsak bratec pa le polovico bratcev, koliko je bilo sestic. Koliko je bilo dečkov in deklic?
4. Oče je imel šest hčera. Vsaka hči je imela enega brata. Koliko je bilo vseh otrok?

5. PREMENA CRKE

Moj prijatelj Bine,
s kmetov bo dobil koline,
pravi, da me bo povabil
na kalorično kosilo.
Toda, kaj se je zgodilo!
Na obljubo je pozabil
moj prijatelj Bine,
ko prispele so koline.
Jaz pa zdaj cedim le sline.

Navodilo za reševanje: namesto podčrtanih besed je treba uganiti dve novi z enakim pomenom, ki se med sabo razlikujeta le v eni črki.

6. PREGOVOR NA ČRTICAH

B E — — — N O S T
S — — — P — — —
U — — — — N — K
S — A T — S — — K A
— — R A T — —
— — T — V — O S T
S — — — — M
— A L — — A
— — L A N — E C
C — S — — L O

Na vsako črtico napiši po eno črko, da dobiš besede pravega pomena. Vstavljene črke, brane po vrsti, dajo poljski pregovor.

RESITVE

1. IZREK NA ČRTICAH: Plahost, komponist, delavnost, tulipan, Aljehin, termovka, Budimpešta — Lahkomiselno upanje — hiter obup.
2. IZPUSTKI: likanje, zadruga, vednost, sezam, masaker, kratec, zvonik, vrtnina, važnost — Fernandel.
3. PREMICA ŠTEVILNICA: Mož je glava družine; žena pa vrat, zato se mora glava obračati, kakor hoče vrat.
4. UGANKE: 1. Spanec; 2. Tri gosi; 3. Trije dečki in štiri deklice; 4. Sedem.
5. PREMENA CRKE: Obeg — obet.
6. PREGOVOR NA ČRTICAH: Težko je voditi ti-
stega, ki ne zna sam hoditi.

V eni prihodnjih številkih začnemo objavljati novo zanimivo zgodbo za naše najmlajše

SLOVENSKO PLANINSKO DRUSTVO V TRSTU priredi, dne 22. maja, izlet na **Artviže**; dne 5. junija pa izlet z avtobusom na **Lokve** in **Lazne**, kjer si bomo ogledali ledeno jamo. Prijave sprejemajo v ul. Roma 15/II.

OBVESTILO DVOLASTNIKOM

Kmečka zveza in Zveza malih posestnikov obveščata dvolastnike, ki nameravajo v letu 1960-61 sekati drva na jugoslovanskem ozemlju, da morajo do 31. maja vložiti prošnjo. Kdor ta rok zamudi, ne more sekati drv.

Za vsa potrebna pojasnila naj se prizadejo oglašijo v prostorih Zveze malih posestnikov in Kmečke zveze v Trstu, ul. Geppa 9, in sicer vsak delavnik od 8.30 do 11. in od 15. do 18. ure.

SOLSKO OBVESTILO

Ravnateljstvo slovenske višje realne gimnazije v Trstu sporoča, da je treba vložiti prošnje za vstopne in sprejemne izpite za klasični licej do vključno 18. maja t. l. Pojasnila daje tajništvo v ulici Lazzaretto vecchio 9/II. vsako dopoldne od 10. do 12. ure.

RAVNATELJSTVO SLOVENSKE SREDNJE SOLE v Trstu sporoča, da je čas za vlaganje prošenj za sprejemni in za nižji tečajni izpit do 18. maja. Izpiti se bodo začeli 3. junija ob 8.30.

NARODNA IN STUDIJSKA KNJIŽNICA V TRSTU priredi, v ponedeljek, 16. maja, ob 20.30 v Gregorčičevi dvorani, ulica Roma 15/II.

LITERARNI VEČER

Iz svojih del bodo brali slovenski književniki Vladimir Pavšič (Matej Bor), Juš Kozak, Anton Ingo-
lič, Ciril Zlobec, Drago Druškovič in Cene Vipotnik.

SLOVENSKO GLEDALIŠČE V TRSTU

V soboto, 14. maja, ob 21. uri v Avditoriju v Trstu
krstna predstava,

v nedeljo, 15. maja, ob 17. uri v Avditoriju v Trstu,
v torek, 17. maja, ob 20.30 v Šklednju,
v sredo, 18. maja, ob 20.30 na Opčinah

ERIC GODAL — CHRISTIANE GRAUTOFF

NIMFA IZ CENTRALNEGA PARKA

fantastična komedija v treh dejanjih

Ropi v samotnih cerkvah

V Avstriji so se zelo pomnožile tatvine starih slik in kipov iz samotnih cerkv. Od leta 1955 do konca 1959 je bilo prijavljenih policiji 200 takih tatvin. Pri tem pa niti ni gotovo, da jih ni bilo še več, kajti zelo verjetno je, da precej tatvin v samotnih podeželskih in gorskih cerkvah še niti niso odkrili. Tatovi odnašajo gotoske Marijine kipe, baročne an-
gele in stare slike, katere potem prodajo največ v tujino. Dobri kupci takih umetnin so Amerikanci. Iz podružnične cerkve v kraju Pokorn pri Heiligen-
blutu na Vzhodnem Tirolskem so odnesli tatovi gotoski Marijin kip, ki je vreden 180.000 šilingov (4.320.000 lir).

Glavni središči za preprodajo ukradenih cerkvenih umetnin sta Salzburg in Innsbruck. Zanimivo je, da odkrije policija zelo malo teh tatov. Vlomi v samotne cerkve so namreč zelo lahka stvar in krivci so že kdovekje, ko tatvino šele odkrijejo. Medtem so ukradene stvari mnogokrat že odromale v tujino. Nedavno pa so prijeli enega izmed teh tatov, nekega Josefa Rebitscha iz Brixlegga. Mož ni kradel iz potrebe, ker je lastnik žage. K tatvi-
nam ga je gnal najbrž le pohlep po lahkem zaslužku. Žalostno pa je, da je našel v nekem kiparju pajdaša, ki mu je ukradene kipe razpečeval.

Take tatvine so prišle v navado zadnja leta, odkar so uvedli modo, da mora biti v vsakem moder-
nem stanovanju kakšna pristna stara umetnina.

Take tatvine se ne gode le v Avstriji, ampak se pojavljajo tudi v drugih deželah. V Sloveniji se vedno pogosteje pritožujejo nad podobnimi ropi v samotnih cerkvah, k čemur so se dali zapeljati celo nekateri študentje ljubljanske umetnostne akademi-
je in akademiki — nekaj so jih pred časom obso-
dili zaradi tega — in tudi pri nas na Tržaškem je že prišlo do takih pojavov. Župniki in cerkovniki bi dobro storili, če bi skrbno pazili na umetnine v cerkvah in jih po možnosti spravili na varno.

Izdaja Konzorcij Novega lista

Odgovorni urednik Drago Legiša

Tiska tiskarna »Graphis« - Trst, ul. Sv. Frančiška 20
Telefon 29-477

KMEČKA BANKA

GORICA

ULICA MORELLI 14 - TELEFON 22-06

Pooblaščen bank za finančne posle z inozemstvom

Vam nudi ugodne pogoje za trgovske posle
in bančne usluge (tekoči računi, hranilne
vloge, posojila, vnovčevanje in diskontira-
nje menic, posli z inozemstvom itd.)